Пралетары ўсіх краёў, злучайцеся!

Савецкая Беларусь

Орган Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту Саветаў БССР.

АДРЭС РЭДАКЦЫІ: МЕНСК, рог вуліц Ленінскай і Карла Маркса (2-гі Дом Саветаў).
ТЭЛЕФОНЫ: Рэдакцыя—№ 473. Рэдактар—№ 789.
Матэр'ял прымаецца—з 9-й да 3½ гадз.
Нявыкарыстаныя рукапісы назад аўтарам не варачаюцца.

КОШТ НУМАРУ 4 кап.
КАНТОРА: Менск, рог вуліц Ленінскай і Карла Маркса. Тэлефон № 244. (2-гі Дом Саветаў).

ПАДПІСНАЯ ПЛАТА: [illegible]
ПЛАТА ЗА АБВЕСТКІ: [illegible] Звыш тарыфу бярэцца 10 проц. налогу.
ПЛАТА ЗА ПУБЛІКАЦЫІ: [illegible] Публікацыі ЗАГС'—3 руб.
ПАДПІСКА ПРЫМАЕЦЦА ў канторы газэты, ва ўсіх аддзяленьнях Беларускага Дзяржаўнага Выдавецтва і ва ўсіх пашт.-тэл. канторах.
АБВЕСТКІ ПРЫМАЮЦЦА канторай газэты: Менск, рог Ленінскай і Карла Маркса (2-гі дом Саветаў).

8-мы ГОД ВЫДАНЬНЯ. ШТОДЗЁННАЯ ГАЗЭТА. № 244 (2133) Серада, 26-га кастрычніка 1927 г.

Да ведама дэлегатаў VI Усебеларускага Зьезду Прафсаюзаў.

Часовая мандатная камісія VI-га Ўсебеларускага Зьезду Прафсаюзаў працуе з 25-га кастрычніка ў Доме Працы (3-ці паверх, арг. аддзел ЦСПСБ).

Выдача мандатаў адбываецца ад 11 гадзіны раніцы да 3-х гадзін дня і ад 6 да 8 гадзін вечара.

Для дэлегатаў, якія прыбудуць на VI Усебеларускі Зьезд Прафсаюзаў, адведзены наступныя інтэрнаты: для д-тау Гомельскае, Мазырскае, Віцебскае і Полацкае акругі—цэнтральная гасьцініца (б. Зурова), пляц Волі; для дэлегатаў Бабруйскае, Магілёўскае, Аршанскае і Менскае акругі—1-я савецкая гасьцініца на Камсамольскай вуліцы.

Каля апошняе мяжы.

[illegible] пачала гуляць з ідэяй дзьвёх партый і вельмі абвастрыла свае супроцьленінскія ўхілы. Дзеля гэтага яшчэ ў ліпені 1926 г. аб'яднаны пленум ЦК і ЦКК УсеКП(б) павінен быў вывесьці з палітбюро тав. Зіноўева, як фактычнага кіраўніка фракцыйнай работы, і тав. Лашэвіча са складу членаў ЦК, як арганізатара нелегальнага сходу супроць партыі, «папярэдзіўшы адначасова ўсіх апазіцыянэраў, незалежна ад іх становішча ў партыі, што працяг працы па ўтварэньню фракцыі супроцьлеглай партыі прымусіць ЦК і ЦКК дзеля абароны адзінства партыі врабіць і ў адносінах да іх адпаведныя вывады» (пастанова пленуму ЦК і ЦКК у ліпені 1926 г.). Не атрымліваючы ніякага падтрыманьня ні ў воднай з партыйных арганізацый, ня маючы за сабою ніводнага губкому, акругкому і нават ніводнай ячэйкі, наадварот, атрымаўшы ў кастрычніку 1926 г. рашучы адпор на ячэйках «Авиоприбор» у Маскве і «Красны Путиловец» у Ленінградзе, апазіцыя ня толькі не адступіла і не падпарадкавалася волі партыі, але яна пайшла яшчэ далей, ужо па шляху арганізацыі новай партыі, трацкісцкай партыі ўнутры нашай партыі, з адзіночак-апазіцыянэраў, якія раскіданы па розных партыйных арганізацыях.

Ня маючы надзеі заваяваць хоць-бы адну партыйную арганізацыю, апазіцыя пайшла па шляху ўтварэньня другой нелегальнай партыі, раўналежнай з нашай партыяй, са сваімі членскімі ўзносамі і камітэтамі. Ня маючы магчымасьцямі заваяваць які-б то ні было ўплыў, хоць бы ў адной з сэкцый Камінтэрну, апазіцыя пайшла па шляху аб'яднаньня выключаных з Камінтэрну апазіцыйных груп (Рут Фішэр, Маслаў і Урбанс—у Нямеччыне, Суварын і Монат—у Францыі, Снэфліт—у Галяндыі і г. д.) дзеля барацьбы супроць Камінтэрну і УсеКП(б). Няма патрэбы даводзіць, што ўступленьне на гэты шлях зацягнула апазіцыю яшчэ глыбей у апаратуністычнае балота. Сувязь з людзьмі, якія вядуць яўную барацьбу супроць Камінтэрну і СССР, якія ня спыняюцца ні перад якім паклёпам дзеля дыскрэдытацыі нашага сацыялістычнага будаўніцтва, прымусіла апазіцыю ісьці па іх шляху, па шляху рэнэгатаў Маславых і Суварыных у крытыцы нашай работы і нашай палітычнай лініі. Націск дробна-буржуазных мас, якія [illegible] ная Кантрольная Камісія, бачачы, што апазіцыя ў сваёй барацьбе супроць партыі пачынае апірацца на яўна буржуазныя элементы, выкарыстоўваючы іх для свае тэхнікі, яднаючыся з імі ў палітычнай барацьбе супроць ЦК, ня можа ў далейшым дапусьціць працягу такое дзейнасьці з боку апазіцыі. Таму, апіраючыся на ленінскае вучэньне і на напісаныя Леніным пастановы X-га зьезду РКП аб барацьбе з фракцыйнасьцю ўнутры партыі, Цэнтральны Камітэт і Цэнтральная Кантрольная Камісія пастанавілі выключыць т. т. Троцкага і Зіноўева, як кіраўнікоў апазіцыйнай барацьбы супроць партыі, са складу ЦК.

Партыя ня можа дапусьціць, каб члены ЦК, абраныя для кіраўніцтва партыяй на асновах ленінскага вучэньня, выкарыстоўвалі сваё становішча для ўтварэньня новай партыі і новага трацкісцкага Інтэрнацыяналу.

Партыя адкрывае шырокую дыскусію для абгаварваньня ўсіх пытаньняў, што стаяць перад 15-м зьездам УсеКП(б). Кожны член партыі мае поўнае права выказваць сваю думку ў партыйных рамках, у сваёй арганізацыі, але ніводзін член партыі ня мае права весьці работу па дэзарганізацыі партыі, па разбурэньню партыйнага апарату, па ўтварэньню другой партыі, анты-ленінскай партыі. Цэнтральны Камітэт і Цэнтральная Кантрольная Камісія не магла даць права апазіцыянэрам карыстацца да зьезду выключнымі правамі членаў ЦК дзеля іх дэзарганізатарскай работы. Мы ўпэўнены, што ўся наша партыя, за выключэньнем нязначнай колькасьці адзіночак-апазіцыянэраў, ухваліць гэту пастанову ЦК і ЦКК. Мы ўпэўнены, што ўся наша партыя і шырокія рабочыя масы жадаюць адзінства і толькі адзінства, на асновах ленінізму. Мы ўпэўнены, што ўся наша партыя аднадумна ўхваліць рашучую барацьбу, якую праводзіць ЦК і ЦКК супроць дэзарганізатараў ленінскай партыі, супроць арганізатараў другой, трацкісцкай партыі.

Супроць дэзарганізатараў, ліквідатараў і перараджэнцаў!

Супроць арганізатараў анты-бальшавіцкай трацкісцкай партыі!

За адзінства бальшавіцкай і ленінскай партыі!

За адзінства ленінскага Камінтэрну!

За ленінізм!

В. КНОРЫН.

Дэлегацыя з Турцыі на сьвята Кастрычніка.

АНГОРА, 24. Анаталійскае тэлеграфнае агэнцтва паведамляе: з Турцыі ў Ленінград выяжджае спэцыяльная дэлегацыя для ўдзелу ва ўрачыстасьцях 10-е гадавіны Кастрычнікавае рэвалюцыі. У склад дэлегацыі ўвойдуць: генэральны сэкратар народнае партыі Саўсед, галоўны рэдактар афіцыёзаў „Хакіміэт Міліе" Махмут, сэкратар мэджыліса Філіджалі і рэктар Канстантынопальскага ўнівэрсытэту Мошэд-Омэр.

Праўда аб СССР рабочым Амэрыкі.

НЬЮ-ЁРК, 24-Х. Мітынг у гонар рабочае дэлегацыі, якая вярнулася с СССР, сабраў 12 тысяч чалавек. Ухвалена рэзалюцыя з патрабаваньнем прызнаць СССР.

Члены дэлегацыі зазначалі, што вытворчасьць у СССР расьце і моцнасьць савецкага ўраду непарушана.

ПАЎДНЁВАКІТАЙСКІЯ МІЛІТАРЫСТЫ ПАЧАЛІ МІЖ САБОЮ ВАЙНУ.

УПАРТЫЯ БОЙКІ МІЖ НАНКІНЦАМІ І УХАНАМ З ПЕРАВАГАЮ НА БАКУ НАНКІНЦАЎ.

Перамогі нанкінцаў над Тан-Шэн-чы.

ШАНХАЙ, 24-Х. Кітайскі друк паведамляе, што перашоўшыя ў наступ часьці нанкінскіх войск занялі ўжо Татун (порт на Янцзы, у цэнтральнай частцы правінцыі Аньхуэй) і пагражаюць заняць галоўны горад правінцыі Аньхуэй—Аньцін. Водлуг вестак кітайскіх газэт, генэрал Яу-Пэй-дэ таксама абвясьціў вайну Тан-Шэн-чы, адрэзаўшы яму такім чынам адступленьне на Ухан, уверх па Янцзы. Адначасна для тылу Тан-Шэн-чы стварылася пагроза і з боку Ічана (порт у заходняй частцы Хубэя), дзе да моманту пачатку ваенных апэрацый між уханцамі і нанкінцамі знаходзіўся генэрал Лю-Ці-пін, варожа настроены да Тан-Шэн-чы. Газэты таксама паведамляюць, што Фынь-Юй-сян таксама выказаўся за неабходнасьць барацьбы з Тан-Шэн-чы.

Блёк Тан-Шэн-Чы з У-Пэй-Фу.

ПЕКІН, 24-Х. Мясцовы друк на кітайскай мове паведамляе, што У-Пэй-Фу ўтварыў саюз з Тан-Шэн-Чы. Водлуг вестак друку, да гэтае групоўкі далучыўся і генэрал Ян-Сэн. Згодаю прадугледжана, што, калі Тан-Шэн-Чы ўдасца давесьці сучасныя ваенныя апэрацыі да перамогі над нанкінцамі, то ён уступіць У-Пэй-Фу Учан, а сам пашырыць вобласьць сваёй улады ў бок ніжнае плыні Янцзы. У іншым выпадку будзе створан блёк генэралаў правінцый Сэчуань, Хубэй, Хун-Лань і Цзянсі, на чале з У-Пэй-Фу ў якасьці галоўнакамандуючага і Тан-Шэн-Чы і Ян-Сэнам у якасьці яго памоцнікаў для барацьбы з „чырвонымі", у тым ліку і проці Фынь-Юй-Сяна.

ЗНОСІНЫ ШАНХАЙ—ХАНЬКОУ ПЕРАРВАНЫ.

ШАНХАЙ, 24-Х. Нанкін і Ухан энэргічна рыхтуюцца да сур'ёзнае ваеннае кампаніі. Тэлеграфныя зносіны між Шанхаем і Ханькоу перарваны. Кітайскія параходы, баючыся рэквізіцыі (некальмі выпадкаў рэквізіцый ужо было) спынілі навігацыю. Уханскае войска блёкуе рэчку Янцзы на паўднёвы захад ад Уху, дзе закладзены міны, кітайскім і чужаземным судам забаронена праходзіць у гэтых раёнах.

ЗЬЕЗД ГАМІНДАНУ АДКЛАДЗЕН.

ШАНХАЙ, 24-Х. Прадугледжаны на 1-га студзеня зьезд Гаміндану адкладзен на няпэўны час.

Фынь-Юй-Сян разьбіты шандуньцамі.

ПЕКІН, 24-Х. Як паведамляе агенцтва «Тохо» генэрал Лю-Чэн-Хуа, перайшоўшы на бок шандуньскіх войск, нанёс паражэньне войску Фын-Юй-Сяна пад Кайфынем. Прыхільнікі Фын-Юй-Сяна генэралы Лю-Чун-Лін і Ян-Ху-Чэн, а таксама камандзіры фын-юй-сянаўскіх перадавых часьцей узяты ў палон. Рэшта верпага Фынь-Юй-Сяну войска адступіла ў напрамку на Лёйян.

ЗАБОЙСТВА РЭАКЦЫЙНЫХ ПРАФЭСАРОЎ.

ШАНХАЙ, 24-Х. На тэрыторыі французкае канцэсіі забіт адзін з прафэсараў юрыдычнага факультэту. Нядаўна ў Шанхаі быў забіты рэктар таго-ж унівэрсытэту, выключыўшы з унівэрсытэту 12 студэнтаў, западозрыўшы іх у прыналежнасьці да камуніст. руху.

Паліцыя заяўляе, што новае забойства таксама мае сувязь з «чысткаю» сярод студэнцтва.

ФАШЫСЦКІЯ ПАГРОЗЫ КОНСУЛЬСТВУ СССР.

ШАНХАЙ, 24-Х. Як паведамлялася, ангельцы арганізавалі ў міжнародным квартале фашысцкія атрады, якія ставаць сваёй задачай «зьнішчэньне савецкага консульства».

Газэта «Норт Чайлі Дэйлі Ньюс» штодзень друкуе заклікі граміць савецкае консульства. Гэтая пагромная кампанія падтрымана белымі расейскімі газэтамі, заклікаючымі да тэрарыстычных актаў проці савецкага консульства.

Чан-Кай-шы варочаецца ў Шанхай.

ШАНХАЙ, 24-Х. Агэнцтва «Говэн» паведамляе, што Чан Кай-шы зьбіраецца вярнуцца ў Шанхай праз два тыдні.

Наскок паліцыі на пекінскі ўнівэрсытэт.

ПЕКІН, 25. Сёньня паліцыя і войска ўварваліся ў памяшканьне ранейшага ўнівэрсытэту ў Пекіне і ўчынілі вобыск, нібы шукаючы „агэнтаў паўднёўцаў". У выніку вобыску арыштавана 5 студэнтаў.

«Рацыяналізацыя» сьмертных караў.

ПЕКІН, 25. Міністэрства юстыцыі пекінскага ўраду заказала заграніцаю некалькі машын для выкананьня прыгавораў аб пакараньні сьмерцю. Дзякуючы новым машынам сьмерць будзе надыходзіць праз адну хвіліну.

СССР ВЫЗВАЛЯЕ ПЭРСІЮ АД МЫТНАЕ НЯВОЛІ.

АЦЭНКА САВЕЦКА - ПЭРСІДЗКІХ ЗГОД МЭДЖЫЛІСАМ.

ТЭГЕРАН, 24-Х. Бюджэтная камісія, адкуль савецка-пэрсідзкая мытная канвэнцыя наступіла на зацьверджаньне мэджылісу, дала аб ёй наступную ацэнку: «Мытная незалежнасьць зьяўляецца для Пэрсіі адным з галоўных экапамічных і палітычных пытаньняў. Пэрсія заўсёды адчувала надзвычайную патрэбу скінуць мытнае нявольніцтва, якое зьяўлялася помнікам эпохі дэспатызму і заняпаду. Мытныя канвэнцыі Пэрсіі з іншымі дзяржавамі закавалі нашую дзяржаву ў кайданы. У перамовах з СССР пытаньне аб мытнай волі і незалежнасьці Пэрсіі займала важнае месца. Урад СССР у гэтым пытаньні пайшоў нам насустрач».

УГАВОР АБ НЕНАПАДЗЕ РАТЫФІКАВАНЫ АДНАЗГОДНА.

ТЭГЕРАН, 24-Х. Выяўляецца, што савецка-пэрсідзкі ўгавор аб ненападзе ратыфікаваны мэджылісам аднагалосна, бо дэпутат Магільнян заявіў у выніку, што ён выказваецца за зацьверджаньне ўгавору.

ДАЛЁКАЎСХОДНІЯ ГАСПАДАРЦЫ Ў ЯПОНІІ.

ТОКІЁ, 24-Х. Прыбыўшая ў Токіё група савецкіх далёкаўсходніх гаспадарцаў была спаткана шматлікімі прадстаўнікамі японскіх гандлёва-прамысловых арганізацый.

Японска-расейскае таварыства збліжэньня і некаторыя гандлёва-прамысловыя арганізацыі наладзілі банкеты ў гонар далёкаўсходніх гаспадарцаў.

„СЬВЕТ ПЕРАД ПАЎТАРЭНЬНЕМ КАТАСТРОФЫ 14 Г"

ЛЁЙД ДЖОРДЖ АБ ПАЛІТЫЧНЫМ СТАНОВІШЧЫ Ў ЭЎРОПЕ.

ЛЁНДАН, 24. Агэнцтва Рэйтэр паведамляе: «Выступаючы на сходзе «саюзу прыяцелаў Лігі Нацый», Лёйд Джордж заявіў, што канфлікты ў Эўропе, падрыхтоўка да вайны і агульны дух нянавісьці робяць уражаньне, што будзе паўторана катастрофа 1914 году. Лёйд Джордж зазначыў, што непаразуменьні выклікаюцца вельмі жорсткім тлумачэньнем мірных угавораў і нежаданьнем праводзіць у жыцьцё тыя пункты гэтых угавораў, якія накладаюць абавязкі на краі, перамогшыя ў сусьветнай вайне.

Лёйд Джордж, між іншым, спаслаўся на індыфэрэнтныя адносіны да пунктаў у мірных угаворах аб абароне нацыянальных і рэлігійных меншасьцяў у анэксаваных пасьля вайны тэрыторыях і адзначыў, што гэтыя пастановы ня выконваюцца з неабходнаю сумленнасьцю.

Аднак, галоўная прычына хістаньня,—далей казаў Лёйд Джордж,—гэта індыфэрэнтныя адносіны да абяцаньняў, дадзеных дзяржавамі ў пытаньні аб разброеньні. Нацыі-пераможцы маюць зараз узброенымі 10 міліёнаў чалавек, а пераможаныя нацыі 250 тысяч чалавек. **Міру ў Эўропе ня будзе да таго часу, пакуль ва ўсіх эўрапейскіх краёх ня будзе праведзена разброеньне.**

У канцы Лёйд Джордж заявіў, што надае вялікае значэньне звароту Расеі ў братэрскую сям'ю народаў, і выказаў жаль з прычыны няўдачы тройсьцьвеннае канфэрэнцыі аб абмежаваньні марскога ўзброеньня ў Жэнэве».

Зьнявага Кука Сітрыным.

ЛЁНДАН, 24-Х. «Дэйлі Геральд» агалашае адказ Сітрына на ліст Кука, зазначаўшага, што Сітрын ня мае права рабіць абавязваючых ангельскі прафрух заяў аб яго (Сітрына) уласнай палітыцы, якая імкнецца да арганізацыі канфэрэнцыі прадстаўнікоў прафсаюзаў і прамыслоўцаў.

«Я ня імкнуся,—піша Сітрын,—ні дагадзіць прадпрыемцам, ні загульваць з дэмагогамі, якія толькі хваляцца».

Выступленьне Сітрына—першы выпадак адкрытае зьнявагі члена генэральнае рады сэкратаром рады.

Вынікі лёнданскага шахматнага турніру.

ЛЁНДАН, 24. Закончыўся міжнародны шахматны турнір. Вынікі турніра наступныя: **першае месца** падзялілі Тартакавэр і Німцовіч, выйграўшыя кожны па 8 ачкоў; на другім месцы Маршал—7 з паловаю, на трэцім—Відмар—7, **на чацьвёртым**—Багалюбаў—6 з паловаю, на пятым—Рэці і Відмар—па 5 з паловай ачкоў.

ПЫТАНЬНЕ АБ НОВЫХ КРЭДЫТАХ СССР.

БЭРЛІН, 24-Х. Абгаварваючы артыкул «Известий» ад 23 кастрычніка. «Фосішэ Цэйтунг» заяўляе; паведамленьне агенцтва Вольфа сьцьвердзіла толькі адно, а ўласна, што прапаноў даць СССР новыя гарантыйныя крэдыты па ведамсьцьвеннай лініі не паступала. Гэтае афіцыйнае адхіленьне не датычыцца, як зазначае газэта, перамоў аб новых пастаўках і крэдытах для СССР, якія вядуцца не па ведамсьцьвеннай лініі.

АНГЕЛЬСКІЯ ГАРНЯКІ ПАД УДАРАМІ ВУГОЛЬНЫХ КАРАЛЁЎ.

Наступ на заработак у Дэргемскім раёне.

ЛЁНДАН, 25. Пасьлязаўтра адбудзецца надзвычайная дэлегацкая канфэрэнцыя фэдэрацыі гарнякоў для абгавору становішча ў Дэргемскім вугольным раёне, дзе ў выніку раённае згоды з прадпрыемцамі пасьля забастоўкі 1926 г., становішча вельмі абвастрылася. Кук назваў патрабаваньні, высунутыя прадпрыемцамі гарняком—ультыматумам. Прадугледжанае прадпрыемцамі зьніжэньне прыбаўкі павінна выявіцца прыблізна ў суме, складаючай 50 проц. асноўнага заработку (у сучасны момант мінімальная надбаўка да асноўнае, г. зн. даваеннае стаўкі, складае 89 проц.). Становішча абвастраецца яшчэ тым, што ў Дэргеме каля 50 тысяч гарнякоў бяз працы, а з 121-е тысячы гарнякоў большасьць забясьпечаных працай працуе ня поўны час.

Генэральны сэкратар дэргемскае арганізацыі Рычардсон публічна заявіў, што гарнякі павінны паставіць сябе на месца прадпрыемцаў і „вывучыць эканамічнае становішча вугальнае прамысловасьці".

„Рэжым эканоміі" у Нямеччыне.

ПАД НАЖЫМАМ АНГЛІІ.

БЭРЛІН, 21-Х. За апошнія тыдні палітычныя колы адхіляюць чуткі аб дачы нямецкім урадам далейшых гарантыйных крэдытаў СССР. Часткаю гэтыя адхіленьні знаходзяцца ў сувязі з нядаўнім выступленьнем генэральнага агента па рэпарацыях Гільбэрта, па думцы якога празьмерныя нібы, выдаткі ставяць пад пагрозу рэпарацыйныя выплаты Нямеччыны. Мэмарандум, перададзены нядаўна Гільбэртам міністру фінансаў, востра крытыкуе фінансавую гаспадарку Нямеччыны. Гэта выступленьне прымусіла нямецкі ўрад падаць доказы эканомнага выдаткаваньня дзяржаўных сродкаў.

Гэтымі днямі нямецкі ўрад пастанавіў зьменшыць да мінімуму выдаткі на публічныя і дыплёматычныя прыёмы і інш. у надыходзячым зімовым сэзоне, „у адпаведнасьці з эканамічным і палітычным становішчам краю", як гаворыцца ў пастанове.

Рэпрэсіі да нямецкіх гарнякоў за стачку.

БЭРЛІН, 24-Х. Сёньня ў Сярэдняй Нямеччыне ўсюды аднавілася праца па здабычы бурага вугалю. Прадпрыемцы ня стрымалі свайго абяцаньня прыняць на працу ўсіх удзельнікаў забастоўкі, і каля 60 службовых асоб гарняцкіх арганізацый і членаў фабрычна-заводзкіх камітэтаў засталіся бяз працы. Перамовы па гэтым пытаньні ня спыняюцца.

Урадавы крызіс у Албаніі.

ВЕНА, 24-Х. Паведамленьні з Тыраны пацьвярджаюць адстаўку албанскага ўраду. Прычынаю адстаўкі зьяўляецца канфлікт, узьнікшы ў зьвязку з забойствам албанскага пасланьніка ў Празе між членамі ўраду, сымпатызуючымі Югаславіі, і міністрамі з зграі дыктатара Ахмэд-Зогу.

АПОШНІЯ ВЕСТКІ.

(Атрыманы а 1 гадзіне ўночы).

ЭСТОНСКІ ЎРАД СУПРОЦЬ ПРАВАКАЦЫЙНЫХ ВЫХАДАК МАНАРХІСТАЎ.

РЭВЕЛЬ, 24-10. Газэты надрукавалі заяву міністра ўнутраных спраў. Ён папераджае, што эстонскі ўрад ня будзе цярпець правакацыйных выхадак, якія могуць выклікаць палітычныя ўскладненьні.

Па словах газэт, нядаўна на нарадзе манархістаў балтыцкіх краін у Рызе абмяркоўваліся пытаньні аб адлучэньні Украіны, аб прыцягненьні да барацьбы супроць СССР карэльскіх паўстанцаў, аб утварэньні патаемных складаў літаратуры і г. д. Пасьля нарады ў Рэвелі адбыўся сход мясцовых манархічных «тузоў», якія зьявіліся ў поўнай генэральскай форме, пры зброі і з ордэнамі.

ПРАЦЭС НАД ЗАБОЙЦАЙ ПЯТЛЮРЫ.

ПАРЫЖ, 25-Х. Шосты дзень працэсу быў заняты паказаньнямі сьведкаў.

На імя пракурора атрыман ліст ад вядомага ворага бальшавікоў Бурцава.

У сваім лісьце Бурцаў ручаецца, што Шварцбард ніякіх зносін з бальшавікамі і ЧК ня меў і ня мае.

ПАХАВАНЬНЕ ЮЖЫНА.

МАСКВА. Учора адбылося пахаваньне народнага артыста, дырэктар Малога Тэатру Южына.

Артыст пахаван на могілах Нова-Дзявічага манастыра.

ВЫНІКІ ЎСЕСАЮЗНАГА ШАХМАТНАГА ЧЭМПІЯНАТУ.

МАСКВА. Усесаюзны шахматны чэмпіянат скончыўся з наступнымі вынікамі: першы і другі пачэсныя прызы падзялілі Раманоўскі (Ленінград) і Багатырчук (Кіеў), якія набралі па 13 з паловай ачкоў з 20 партый; трэці і чацьвёрты—Дуз-Хацімірскі (Масква) і Мадэль (Ленінград)—па 13 і пяты і шосты прызы падзялілі Батвіньнік і Мокагонаў (Баку)—па 12 з паловай і сёмы пачэсны прыз узяў Непарокаў (Масква)—11 ачкоў.

Назву маэстро атрымалі Модэль, Батвіньнік, Макагонаў і Грыгор'еў

За дзень.

Аб „клясавым міры".

Свой паход супроць элемэнтарных правоў рабочае клясы ангельскія кансэрватары вядуць пад агульным лёзунгам «мір у прамысловасьці». Сваімі сантымэнтальнымі і фальшывымі фразамі аб міру паміж клясамі ангельскія эксплёататары думаюць угаманіць сваіх рабочых і адцягнуць іх увагу ад зьнішчэньня заваёў рабочае клясы, якія імі дасягнуты ў працягу апошніх дзесяці гадоў барацьбы. Кіраўніком гэтага руху «міру ў прамысловасьці» зьяўляецца ранейшы міністр сэр Альфрэд Монд—старшыня буйнейшай прамысловай арганізацыі, ангельскага хімічнага трэсту, які мае капіталу больш 56.000.000 фунтаў стэрлінгаў і больш 40 тысяч рабочых.

Сэр Монд ня любіць фраз: ён чалавек справы. «Прамысловы мір,—кажа ён,—ня можа быць створан з прамоў на банкетах, альбо на канфэрэнцыях; патрэбен практычны плян, каб зьнішчыць існуючыя супярэчаньні і знайсьці агульную пляцформу для канкрэтных дзеяньняў». І вось, сэр Монд выпрацаваў гэткі «практычны плян».

Гэты плян распаўсюджваецца на ўсе прадпрыемствы ангельскага хімічнага трэсту, мяркуецца стварыць пры трэсьце «цэнтральнае рабочае кіраўніцтва» з спэцыялістаў, на чале з сынам старшыні трэсту. Задачай гэтага «рабочага кіраўніцтва» зьяўляецца наладзіць сувязь паміж капіталам і працай. З гэтай мэтаю пры кожным прадпрыемстве трэсту арганізуюцца «мясцовыя завадзкія саветы», складзеныя напалову з рабочых і напалову з прадстаўнікоў заводакіраўніцтва. Гэтае кіраўніцтва разглядае ўсе рабочыя пытаньні прадпрыемства. Усе гэтыя «мясцовыя завадзкія саветы» аб'ядноўваюцца па канцэрнах у «галоўны рабочы савет». Тут будуць абмяркоўвацца рабочыя пытаньні гэтага канцэрну. Урэшце, гэтыя галоўныя саветы будуць злучаны ў «цэнтральны завадзкі савет».

Вось той плян, які выпрацаван ангельскімі кансэрватарамі для практычнага ажыцьцяўленьня лёзунгу аб «клясавым міры». У гэтай справе ім практычную дапамогу аказваюць лідэры ангельскага рабочага руху. Апошні зьезд ангельскіх прафсаюзаў даказаў, што рэфармісцкія лідэры далучаюцца да гэтых пляпаў кансэрватараў. Пасьля зьезду прафсаюзаў адбылася супольная нарада з прадстаўнікоў прадпрыемцаў і прафсаюзных бюракратаў, на якой сэр Монд са здаваленьнем сьцьвердзіў, што ангельскія прафсаюзы «адмовіліся ад палітычнай балтаўні» і прапанаваў прыняць яго плян аб стварэньні апарату для замірэньня рабочае клясы з капіталам. На гэтай нарадзе таксама і было прапанавана стварыць лігу прамысловага міру.

Ня трэба сумнявацца ў тым, што ўсе гэтыя пляны распрацоўваюцца для новага ашуканьня рабочае клясы, уплыў якой ва ўсіх гэтых саветах будзе вельмі нязначны. Праз гэтыя саветы прадпрыемцы атрымаюць больш магчымасьці для эксплёатацыі рабочых і афіцыйна ў сваіх руках будуць трымаць апарат прымусу.

Нават буржуазны «Морнінг Пост» і той прымушан быў адзначыць увесь супроцьрабочы характар гэтых саветаў. Рабочыя Англіі ў хуткім часе зразумеюць, што гэтыя саветы, галоўным чынам, і накіраваны супроць іх, супроць асноўных эканамічных і палітычных дасягненьняў рабочае клясы.

Лёгіка здрадніцтва.

Ад часу пераходу Чан-Кай-Шы у лягер рэакцыйнае буржуазіі ўвесь далейшы ход кітайскае рэвалюцыі характарызуецца цэлым шэрагам здрадніцтваў асобных генэралаў і ўрадаў інтарэсам працоўных мас Кітаю. Сярод іх буйнейшым здрадніцтвам быў пераход уханскага ўраду на бок Нанкіну, што зьнішчыла ўсе заваёвы кітайскіх працоўных мас. Гаміндан спыніў сваё існаваньне як рэвалюцыйная партыя, поўную ўладу ў свае рукі захапілі мілітарысты, якія па старому добраму кітайскаму звычаю пачалі захопліваць у свае рукі асобныя правінцыі для панаваньня ў іх.

Вайна, якая ў апошнія дні распачалася наміж Тан-Шэн-чы, які знаходзіцца ва Ўхане, і нанкінскім урадам не зьяўляецца выпадковай і нечаканай. Ужо адразу пасьля злучэньня ўханцаў з нанкінцамі, Тан-Шэн-чы, ня гледзячы на тое, што ён быў уключан у склад новага цэнтральнага выканкому Гаміндану, усё-ж распачаў перамовы з паўночнымі генэраламі, каб стварыць адзіны саюз супроць Нанкіну. Найбольш выразна гэта выявілася ў часе наступу Сун-Чуан-Фана на Нанкін і Шанхай, калі Тан-Шэн-чы нават спрабаваў аказваць дапамогу мукдэнскім генэралам. Зараз, як перамовы паміж Тан-Шэн-чы і мукдэнцамі спынены, ён рашыў заключыць саюз з У-Пэй-фу, які хоць буйнага ваеннага значэньня ня мае, але яго прыхільнікі (генэрал Ян-Сэн і інш.) кантралююць досыць значныя кітайскія правінцыі і маюць добра ўзброеныя дывізіі.

Нявысьветленасьць становішча, немагчымасьць атрымаць дапамогі ад якой-небудзь замежнай дзяржавы штурхнула Тан-Шэ-чы на аб'яднаньне ўсіх сіл, якія дзейнічаюць у цэнтральным Кітаі і згадзіцца на стварэньне новай групоўкі, на чале з У-Пэй-фу, пры якім Тан-Шэн-чы будзе адыгрываць ролю толькі памоцніка.

Кітайскія мілітарысты пачынаюць разумець, што ў сучасных складаных умовах усякі разнабой прыводзіць толькі да разгрому і таму перад усімі імі востра паўстала пытаньне аб злучэньні сіл для супольных дзеяньняў. Вось чаму нас не павінна дзівіць тыя ці іншыя здавалася нечаканыя групоўкі і ўрады, якія ствараюцца ў Кітаі, бо лёгіка здрадніцкай барацьбы толькі да гэтага і вядзе.

Беларусы і выбары ў сойм.

Не за гарою выбары ў новы польскі сойм. У сувязі з гэтым палітычныя партыі ўсіх нацыянальнасьцяў заварушыліся і ўжо абгаварваюць магчымыя камбінацыі на выбарах. У польскіх партыйных колах прыкмячаецца з аднаго боку трывога—гэта ў лягеры правіцы, з другога радасьць—у лягеры лявіцы. Такая сітуацыя ўтварылася, дзякуючы выбарам у мясцовыя самаўрады, на якіх правіца па ўсяму фронту панесла паражку, а лявіца перамагла.

На абшарах Зах. Беларусі беларусы перамаглі польскія партыі, атрымаўшы на выбарах ў самаўрады прыблізна 80 процантаў мандатаў. Пры гэтым, амаль ня цалкам усе 80 процантаў атрымала беларуская лявіца. Дэфэнзыўныя партыі Паўлюкевіча і Умястоўскага, згодніцкія сельсаюзьнікі Ярэміча і Рагулі і ксяндзоўскія хадэкі не атрымалі амаль нічога. Гэта зьяўляецца характэрным паказальнікам настрояў беларускіх масаў. Настрой беларускіх масаў не зьмяняецца і ў пэрыяд выбараў у Сойм, хіба толькі драконаўскімі рэпрэсіямі з боку польскай адміністрацыі і хітрымі захадамі беларускіх згоднікаў можа быць створана ў Зах. Беларусі такое палажэньне, пры якім беларускія сялянска-работніцкія масы ў Польшчы ня змогуць выявіць ўсёй сілы свайго народнага голасу.

Віленскія беларускія і польскія газэты паведамляюць, што на надыходзячых выбарах у Сойм выступяць такія беларускія партыі:

1. Нацыянальная беларуская партыя з п. Паўлюкевічам на чале.
2. Народная беларуская партыя з п. Умястоўскім на чале. Партыя гэтая знаходзіцца яшчэ ў пэрыядзе арганізацыі.
3. Беларускі сялянскі саюз з п. п. Ярэмічам і Рагуляй на чале.
4. Партыя беларускіх эсэраў з п. Мамонькай на чале.
5. Беларускія хрысьціянскія дэмакраты (каталікі) з кс. А. Станкевічам на чале.
6. Беларускія хрысьціянскія дэмакраты (праваслаўныя) з сэнатарам В. Багдановічам на чале.
7. Радыкальная сялянская партыя беларускіх земель з п. п. Шакуном і Шапэлем на чале.
8. Беларуская сялянская партыя з докт. Я. Станкевічам на чале.
9. Сялянска-работніцкая беларуская група, якая стаіць на грунце клясавай барацьбы. Як бачым, ужо цяпер ёсьць дзевяць беларускіх палітычных партый. Пры гэтым—першыя дзьве чыста правакацыйна - дэфэнзыўныя, існуюць на польскія грошы і вядуць дэструкцыйную працу. Уплываў яны сярод беларускіх мас ня маюць. Партыі пад №№ 3, 4, 5, 6 і 7 буржуазна-згодніцкага тыпу, маюць вельмі нязначныя ўплывы і, толькі зблёкаваўшыся, могуць разьлічаць на вельмі нязначны посьпех.

Трудна сказаць што небудзь аб сялянскай партыі докт. Станкевіча. Відаць, што і яна не зьбярэ галасоў.

Сымпатыі заходніх беларусаў на баку апошняй, 9-ай групы.

Трэба спадзявацца, што проці гэтай групы, а, значыць, проці аграмаднай большасьці рабочых і сялян Зах. Беларусі будуць застасаваны рэпрэсіі. Тады галасы гэтай групы прападуць і рэшта распыліцца між іншымі беларускімі і польскімі групамі.

Да закранутай тэмы мы яшчэ вернемся.

У ПАНСКАЙ ПОЛЬШЧЫ.

СЬМЕРЦЬ ПІСЬМЕНЬНІКА ДАНІЛОЎСКАГА.

ВАРШАВА, 21-Х. Памёр пісьменьнік Данілоўскі, які напісаў, сярод іншых твораў, раман «Марыя Магдаліна».

АХВЯРА ПОЛЬСКАЕ «ВОЛЬНАСЬЦІ».

ВАРШАВА, 24-Х. Сёньня ў Варшаве памёр рабочы, па прозьвішчы Турэк, паранены камісарам палітычнае паліцыі ў той момант, калі ён расклейваў у рабочым раёне Варшавы камуністычныя адозвы, прысьвечаныя надыходзячаму дзесяцігодзьдзю Кастрычнікавае рэвалюцыі.

Арышты гімназістак.

У жаночай гімназіі імя Элізы Ожэшко ў Лодзі выкрыты быццам асяродак камуністычнай працы.

Палітычная паліцыя арыштавала 6 вучаніц 7 і 8 клясы. Ім закідаецца прыналежнасьць да саюзу камуністычнай моладзі.

Зьезд манархістаў.

23 кастрычніка ў Варшаве адбыўся зьезд польскіх манархістаў, у якім узялі ўдзел, між іншым, пасол сойму Цьвякоўскі, д-р Машыньскі, ген. Рашэўскі і інш.

Як бачым, апошнімі часамі ў Польшчы моцна заварушыліся розныя «былыя» людзі. Што-б гэта значыла?

Афэра з пашпартамі.

Атрымаць у Польшчы пашпарт асобе няпольскай нацыянальнасьці да апошняга часу было вельмі цяжка. Пашпарт атрымлівалі толькі асобы, якія мелі польскае падданства, да якога доўгі час не залічалі шмат каго з нацменшасьцяў. На гэтым грунце зьявіўся асобны род праступнасьці—фабрыкацыя фальшывых пашпартоў. Цяпер гэтая афэра раскрыта ў Вільні.

У Заходняй Беларусі.

АРЫШТ.

У цягніку Вільня—Варшава на ст. Беласток паліцыя арыштавала гр. М. Зельвянскага, які быццам належыць да камуністычнай партыі Заходняй Беларусі.

ЗМАГАНЬНЕ ЗА МОВУ Ў КАСЬЦЁЛЕ.

16 кастрычніка г. г. у Жодзіскім касьцёле адбылася гучная дэманстрацыя каталікоў-беларусаў проці польскай мовы, на якой хацеў казаць прамову ксёндз-паляк, якога прыслалі ў Жодзішкі пасьля арышту ксяндза-беларуса Гадлеўскага. Паліцыя арыштавала некалькі асоб у касьцёле.

КАЛЯНДАР «МАЛАНКІ».

Пачаўся друкавацца і хутка выйдзе каляндар-кніжка, выданьня рэд. «Маланкі» з багатым зьместам і вялікай колькасьцю ілюстрацый і карыкатур. Гэта першы беларускі каляндар, у якім шмат месца адводзіцца гумарыстыцы.

АСТРОЎСКІ Ў ВІЛЬНІ.

„Наша Праца“ паведамляе, што Р. Астроўскага везьлі з Вронак у Вільню разам з крымінальнымі, у дарозе адносіліся з найгоршай зьнявагай, у Вільні сквалі яго руку да рукі таксама з якімсьці канакрадам і вялі так па горадзе.

Так не адносілася, зазначае газэта, да палітычных вязьняў нават царская адміністрацыя. Астроўскі чуе сябе страшэнна змучаным і разьбітым.

Бедны Мамонька.

На апошнім пасяджэньні Віл. Бел. Нац. Камітэту, на якім старшынёю яго быў выбраны сэнатар Уласаў, разглядалася справа аб уваходзе ў склад гэтага (не-ярэмічаўскага) к-ту п. Мамонькі, які зьвярнуўся ў камітэт, як прадстаўнік беларускіх эсэраў.

Мамонька ня прыняты ў камітэт.

Здарэньне на віленскім вакзале.

20 кастрычніка на віленскім вакзале сабралася шмат навабранцаў, сярод якіх панаваў падняты настрой; ён выявіўся ў выкрыках проці атрадаў паліцыі, якая зьявілася ў узмоцненай колькасьці.

Некалькі асоб арыштавана.

Гішпанскі фашызм на раздарожжы.

13 верасьня 1923 г. група гішпанскіх генэралаў з губарнатарам Каталёніі Прыма-дэ-Рывэрай на чале захапіла ўладу ў Гішпаніі.

З той пары ў Гішпаніі ўстанавілася дыктатура. Бязумоўна, гішпанская дыктатура запазычана Рывэрай у Мусаліні, з тою аднак розьніцай, што Мусаліні ўстанавіў дыктатуру цывільную, а прыма-дэ-Рывэра абаперся на войску.

Канстытуцыйныя гарантыі былі спынены. Парлямант перасталі склікаць. Абсалютная фашыстаўская дыктатура пратрывала 4 гады.

Шырокія колы грамадзянства сталі хвалявацца, ня гледзячы на строгія кары з боку дыктатара. Аднак, рэпрэсіі не памагалі: у масах нарастала абурэньне і рэвалюцыйны ўздым, што пагражала ня толькі дыктатуры, а і дынастыі гішпанскіх бурбонаў.

І вось дэ-Рывэра знаходзіць часовы выхад з крытычнага становішча. Ён ня склікае парлямэнту і, значыць, не варочаецца да старых канстытуцыйных гарантый, а склікае так званае „народнае сабраньне“. Што гэта за народнае сабраньне?

Папершае—яно мае толькі дарадчы голас і яго заданьнем зьяўляецца падгатаваць праэкт новай канстытуцыі. Апрача таго, яно разгледзіць бюджэт на 1929 год. Яно склікана на 3 гады, але ўрад можа скараціць або прадоўжыць гэты тэрмін. Сабраньне складаецца з 400 дэпутатаў. Адны з іх назначаны ўрадам (архіэпіскапы, некаторыя эпіскапы, міністры, прынцы, князі, княгіні. графы, графіні, б. міністры, шмат газэтных публіцыстаў, 82 б. дэпутатаў і сэнатараў. дырэктары банкаў і г. д.), некаторыя дэпутаты выбраны (праз гарадзкія і правінцыяльныя карпарацыі). Аграмадная большасьць сабраньня (310) назначана ўрадам. Сярод дэпутатаў ёсьць прадстаўнікі і крайніх правых і крайніх левых.

Мы ўжо ўпаміналі, што сабраньне мае толькі дарадчы голас. Урад забясьпечыў сябе ад магчымых выпадкаў усякімі спосабамі. Рэглямант пасяджэньняў прадбачыць у падрабязнасьцях мэтады барацьбы з апазіцыяй. Назначаны ўрадам старшыня мае найшырэйшыя ў тым сэнсе паўнамоцтвы. Усякая, напрыклад, атака на трон, на сабраньне і ўрад можа пацягнуць за сабою страту мандату. Прамовы могуць быць агалошаны ў друку толькі з дазволу старшыні.

Ня гледзячы на тое, што Прыма-дэ-Рывэра сам для сябе ўстанавіў такое народнае сабраньне, усё-ж такі ён не аказаў яму давер'я і не надаў яму якіх-небудзь істотных правоў ні ў заканадаўстве, ні ў кантролі. Таму яно не зьяўляецца нават ценем парляманту. Чым-жа яно зьяўляецца?

На гэтае пытаньне адказала ўжо частка назначаных дэпутатаў, адмаўляючыся адразу ад сваіх мандатаў. Адзін-жа з найздальнейшых гішпанскіх палітыкаў, у знак пратэсту, пакінуў нават родную зямлю.

Што да грамадзкой думкі, дык калі яна не варожа да сабраньня, то зусім ім не зацікаўлена. У кожным выпадку факт скліканьня сабраньня выклікаў новую антыдыктатарскую хвалю. Дайшло нават, як вядома з тэлеграм, да шырокай змовы проці дыктатара, якую дэ-Рывэры ўдалося на гэты раз раскрыць і задушыць.

Нават пры каралеўскім двары ёсьць шмат ворагаў у Прыма-дэ-Рывэры. Яны трымаюцца таго погляду, што дыктатура шкодзіць манархіі, і прарочаць рэспубліканскі пераварот і пагібель дынастыі бурбонаў.

Фашыстаўская дыктатура Прыма-дэ-Рывэра ўзбудзіла агульнае нездаволеньне і таму ў кожны момант можна спадзявацца неспадзянак. Усё магчыма. Магчыма, што і сароднае набраньне не акажацца такім паслухмяным у руках дыктатара. Гісторыя ведае такія здарэньні, калі інстытуцыя, скліканая для падтрыманьня існуючага ўстрою, раптам высоўвалася на першы плян і рабіла пераварот. Магчыма, аднак, і іншае народнае сабраньне, складзенае з элемэнтаў упрывілеяваных—розных князёў, графоў, вышэйшага духавенства і г. д., напамінаючае сабою сярэднявечнае фэадальнае прадстаўніцтва, стане на пэўны час паслухмянай апорай трону і дыктатуры, здушыць рэвалюцыйныя і апазіцыйныя элемэнты і ўстановіць рэакцыйны рэжым.

У такім выпадку трэба будзе чакаць выбуху рэвалюцыі, якая зьмяце і дыктатуру і манархію, а, можа быць, і буржуазную рэспубліку.

Замежны.

У САЮЗНЫХ РЭСПУБЛІКАХ.

ПАРТЫІ НЕ ПА ДАРОЗЕ З ФРАКЦЫЯНЭРАМІ.

Адыходзяць ад апазіцыі.

ТЫФЛІС, 24. У Кутаіскі, Шашурскі і Ахалтыйскі камітэты Грузіі зьвярнуліся з заяваю аб зьняцьці свайго подпісу з заявы «83»-х 10 таварышоў. Большасьць з падаўшых заяву гаворыць, што былі адбураны сваімі таварышамі, якім верылі, як старым партыйцам, прычым некаторыя з падпісаўшых заяву нават ня ведалі, якую заяву яны падпісвалі.

Водгукі на выключэньне з ЦК Троцкага і Зіноўева.

АСТРАХАНЬ, 25. Бюро губкому ўхваліла пастанову пленуму ЦК і ЦКК аб выключэньні з ЦК УсеКП(б) Троцкага і Зіноўева.

У рэзалюцыі гаворыцца: кіруючыя органы партыі не маглі зрабіць інакш у адносінах да правадыроў апазіцыі, якія не адзін раз ашукалі партыю і здрадзілі ўласным заявам. Бюро лічыць, што за грубыя парушэньні статуту, праграмы і партдысцыпліны, дапушчаныя правадырамі апазіцыі, яны заслугоўваюць выключэньня з партыі.

Выключэньне з КП(б) Грузіі.

ТЫФЛІС, 24. Пастановай прэзыдыуму ЦКК партыі Грузіі выключана з партыі за фракцыйную працу 5 апазіцыянэраў.

Выключэньне з адэскае парт-арганізацыі.

АДЭСА, 24-Х. Прэзыдыум акруговага КК пастанавіў выключыць з партыі за фракцыйную працу т.т. Ваядзілава, Ноўкіна, Бідэрмана і Бутэнку.

Бутэнка наведваў гурток, кіруемы беспартыйным Тарасавым: на сходах гуртка агалашаліся падпольныя дакумэнты і плятформа апазіцыі да 15-га зьезду партыі.

Большасьць выключаных—маладыя члены партыі з 1925-26 г. г. Некаторыя з іх ужо прыцягваліся раней да партыйнае адказнасьці за фракцыйную працу і за парушэньне партыйнае этыкі.

* * *

КАСТРАМА, 25. Пастановаю губКК выключан з партыі за фракцыйную працу Градаў, служачы, член партыі з 1920 г.

Градаў распаўсюджваў апазіцыйную літаратуру, прапанаваў перадрукоўваць яе беспартыйнай машыністцы, ужываў меры да арганізацыі апазіцыйных груп і паладжаньня з імі фракцыйных сходаў.

Чаму вучыць працэс ангельскіх шпіёнаў.

Заява т. Ульрыха прадстаўніку ТАСС.

МАСКВА, 25. У гутарцы з супрацоўнікам ТАСС старшыня вайсковае калегіі вярхоўнага суду СССР Ульрых паведаміў наступнае: значэньне заслуханае справы аб групе ангельскіх шпіёнаў трохі большае, чым значэньне іншых такіх-жа шпіёнскіх спраў.

Перш за ўсё трэба адзначыць, што больш выдатныя супрацоўнікі вялікабрытанскае дыплёматычнае місіі ў Савецкім Саюзе асабіста займаліся арганізацыяй шпіёнажу на нашай тэрыторыі.

Другі момант, які прыцягвае да сябе ўвагу, гэта тое, што Чарнок не адзін раз даваў Кірыле Провэ спэцыяльныя досыць нязвычайныя заданьні. Сэкратар вялікабрытанскае дыплёматычнае місіі Эдуард Чарнок чамусьці вельмі цікавіўся становішчам аховы будынку Рэвалюцыйнага Вайсковага Савету Саюзу, вызначэньнем варты, сыстэмаю пропускаў, дзе знаходзіцца габінэт старшыні РВС т. Варашылава і яго намесьніка т.Уншліхта, як ахоўваюцца пад'езды, праз якія яны ходзяць і г. д. Заданьні гэтыя ня зусім зразумелы, і іх можна высьветліць, калі мы ўспомнім, якую зацікаўленасьць выявіў ангельскі афіцэр капітан Рос да арганізацыі тэрарыстычнае групы з расейскіх манархістаў на тэрыторыі Фінляндыі ў пачатку гэтага году.

Трэцяе, на што лічу неабходным зьвярнуць увагу—гэта тое, што Чарнок вербаваў шпіёнаў выключна з дарэвалюцыйнае маскоўскае буржуазеі, скарыстоўваючы дарэвалюцыйныя знаёмствы і сувязі ў маскоўскіх гандлёва-прамысловых колах, якія ў свой час працавалі супольна з ангельскімі капіталістамі.

У канцы прыходзіцца канстатаваць, што чужаземныя разьведкі, на чале з ангельскаю, у апошні час узмацнілі сваю «працу». Будзем спадзявацца, што органы АДПУ здолеюць своечасна спыніць злачынную дзейнасьць зарубежных і мясцовых агентаў шпіёнажу. а нашыя суды вытрымаюць і цьвёрдаю карнаю палітыкаю канчаткова ле зьнішчаць.

Перамога нашае нафты на заграпічных рынках.

МАСКВА, 25. Водлуг данных нафтасындыкату вынікі нафтавага экспорту за 1926-27 г. дасягнулі рэкорднай лічбы вывазу ў 2.038 тысяч тон нафтапрадуктаў проці 1.473 тысяч тон мінулага году. Асабліва павялічыўся вываз у Францыю, Эгіпет, Індыю, Нямеччыну і Цэнтральную Эўропу. Таксама павялічыўся экспорт у Англію, ня гледзячы на разрыў дыплёматычных зносін. Кампанія сусьветных трэстаў проці нашай нафты пацярпела поўны крах.

Завулак імя Южына.

МАСКВА, 25. У адзнаку памяці нябожчыка вароднага артысты рэспублікі А. І. Южына, прэзыдыум Моссавету пастанавіў перайменаваць Вялікі Балашоўскі завулак, дзе знаходзіцца кватэра Южына, у Южынскі завулак.

КАМСАМОЛЬСКІ СУБОТНІК У МАСКВЕ.

МАСКВА. Камсамольскі суботнік у Маскве і губэрні праходзіць з вялікім посьпехам. Бярэ ўдзел некалькі тысяч чалавек. Усяго па Маскве і губэрні прадугледжана сабраць каля 2000 рублёў.

Санны шлях.

КАСТРАМА, 25. У зьвязку з выпаўшым вялікім сьнегам пачалася санная дарога; тэмпэратура 3 градусы ніжэй нуля.

РЫБІНСК, 25. З ночы 24-га да 11 гадз. дня 25 кастрычніка бушавала сьнежная завея. У некаторых мясцох выпаў сьнег больш як на 60 сантымэтраў. Наладзілася санная дарога.

НОВЫЯ ШТУРШКІ Ў КРЫМЕ.

СЫМФЭРОПАЛЬ, 24-Х. 23-га кастрычніка ў некаторых пунктах паўднёвага берагу Крыму і горнае паласы адчуваліся штуршкі моцнасьцю ад 2-х да 3-х балаў. Штуршкі адзначаны ў Гурзуфе, Алушце і Бахчысараі.

Радыёфікацыя паяздоў.

ЛЕНІНГРАД, 30-Х. Скончаныя гэтымі днямі выпрабаваньні радыёфікаваных вагонаў, уключаных у склад поезду, далі цалкам спрыяючыя вынікі. Выяўлена поўная магчымасьць перадачы па радыё ў поезд на ходзе. Вопыты паказалі, што спэцыяльная „гарызантальная“ антэна, пастаўленая на даху вагону, дае ясную і выразную перадачу. Радыё-прыёмнік у вагонах працаваў добра і тыя абставіны, што поезд ішоў, зусім не адбіваліся на якасьці перадачы.

Па Беларускай ССР.

(Ад нашых карэспандэнтаў).

УВОЗ ПРАМЫСЛОВЫХ ТАВАРАЎ.

Віцебск, 25-10. На 1927-28 год акруговы адзел гандлю мяркуе завезьці ў акругу прамысловых тавараў на 24.800.000 руб. У параўнаньні з мінулым годам план завозу павялічан на 27 проц. Сёлетні план завозу [illegible] попыт [illegible] і вёскі.

80.000 РУБ. НА ШКОЛУ.

Ворша, 25-10. Будуецца 2-хпавярховы дом пад 4 групавую школу. На працы зараз занята 30 чалавек. Першы паверх ужо скончан, усе пабудова будзе скончана ў 28 годзе. Абсталяваньне і пабудова школы абыйдзецца ў 80.000 руб.

Экспорт бульбы заграніцу.

Бабруйск, 24-10. Акруговы саюз спажывецкай кааперацыі адпраўляе ў Турцыю і Грэцыю 50.000 пуд. бульбы. У Нямеччыну накіроўвацца 45 вагонаў. Бульба загатоўлена выключна ў Бабруйскай акрузе.

Пашырэньне смалакураньня.

Бабруйск, 24-10. Акруговы саюз саматужніцкай кааперацыі да 10-ай гадавіны Кастрычніцкае рэвалюцыі ўстанаўлівае 4 новыя катлы для смолакурэньня.

Сялянская рота.

Кругляны, 23-10. Пры ячэйцы ТДА-Авіяхіму арганізавалася сялянская рота, якая навучаецца вайсковай справе. Таксама арганізаван гурток хуткай дапамогі, які складаецца выключна з дзяўчат. Уся моладзь вельмі зацікаўлена вайсковай справай.

Землеўпарадкаваньне яўрэяў.

Бабруйск, 24-10. Адпушчана 7.500 руб. на крэдытаваньне нова-арганізаваных яўрэйскіх гаспадарак і 6000 руб. на крэдытаваньне яўрэйскіх калектыўных гаспадарак.

У Бабруйскім раёне арганізаван новы яўрэйскі пасёлак, дзе будзе землеўпарадкавана 15 сямей яўрэяў-земляробаў.

КАМІТЭТЫ ЎЗАЕМАДАПАМОГІ Ў СЬВЯТУ.

Слуцак, 25-10. Камітэты ўзаемадапамогі [illegible] 10 гаспадарак. Будзе аказана дапамога [illegible]

ХАТЫ-ЧЫТАЛЬНІ Ў ВЁСЦЫ.

Парычы, 24-10. [illegible]

УРАДЖАЙ БУЛЬБЫ.

Віцебск, 25-10. Сёлета ў акрузе пад бульбай было занята 34.800 дзесяцін, якія далі валавага збору 13.050.000 пуд. Гадавая патрэба ў бульбе вясковага і гарадзкога жыхарства складае 7.154.507 пуд., на пракорм жывёлы ідзе 6.841.000 пуд.

Водгукі на маніфэст.

Амністыя да 10-хгодзьдзя Кастрычніка.

(Гутарка са старшынёй Вярхоўнага Суду БССС т. Варашылавым).

Да гэтага часу яшчэ ня было дзяржавы, якая так шырока карысталася-б амністыяй, як Савецкая.

Ва ўсіх выпадках, калі ёсьць магчымасьць адмовіцца ад жорсткага пакараньня і амністыраваць правінілыхся перад працоўнымі, савецкая ўлада шырока ўжывае гэтую меру.

Амністыя, абвешчаная маніфэстам ураду СССР, мае дзьве характэрныя рысы, якія адрозьніваюць яе ад усіх ранейшых. Гэтая амністыя дае ня толькі шэраг льгот, якія зьмягчаюць меры сацыяльнай бясьпечнасьці, а і прадугледжвае выданьне законадаўчага акту, які будзе рэгуляваць палітыку судовых пакараньняў расстрэлам за крымінальныя злачынствы.

Асноўны прынцып савецкай улады ў судовым пакараньні—гэта прыняцьце мер папраўчага працоўнага ўплыву на асуджанага. Савецкая ўлада абвесьціла ў першыя дні рэвалюцыі адмену кары сьмерці, якая была ўведзена Керанскім пасьля Лютаўскай рэвалюцыі. Толькі ў пэрыяд грамадзянскай вайны, калі пачаліся новыя злачынствы белагвардзейцаў (узрыў заводаў, складаў і інш.), як часовую меру для абароны першай рабоча-сялянскай дзяржавы, мы рашылі ўжываць пакараньне сьмерцю ў адносінах да клясавых ворагаў працоўных, дзеяньні якіх парушаюць вызначаны парадак і разбураюць асновы савецкага строю.

На парозе 10-цігодзьдзя Кастрычнікавай рэвалюцыі, сэсія ЦВК СССР пастанавіла адмяніць ужываньне расстрэлу па ўсіх справах, акрамя злачынстваў вайсковых, дзяржаўных і ўзброенага разбою.

Зразумела, што зараз яшчэ нельга адмовіцца ад ужываньня расстрэлу за ўзброены разбой, асабліва ў умовах нашай рэспубліцы, дзе бандытызм выяўляе сабой найбольш небясьпечнае зьявішча. Бандытызм падрывае ўпэўненасьць кожнага ў асабістай бясьпечнасьці; між тым гэтая ўпэўненасьць зьяўляецца асновай усякага парадку.

Трудна пакуль што сказаць, якія формы будзе мець канчатковы заканадаўчы акт аб амністыі, які разьмер зьмягчэньня пакараньняў будзе ўжывацца да да асобных катэгорый асуджаных. Гэты акт будзе выпрацаван Прэзыдыумам ЦВК БССР і апублікаваны асобнай пастановай. Але ўжо цяпер можна сказаць, што дакладны катэгарычны тэкст маніфэсту дыктуе ахват амністыяй шырокіх колаў асуджаных.

У першую чаргу і ў найбольшай меры зьмягчэньне пакараньня будзе рабіцца асуджаным з незаможных, бо няма грунту бачыць у іх злосных супраціўнікаў савецкага парадку і сьвядомых дэзарганізатараў грамадзкага строю.

Амністыя не распаўсюджваецца на актыўных дзеячоў антысавецкіх палітычных партый, растратчыкаў і хабарнікаў.

Зараз, калі міжнародныя абставіны ўскладніліся, мы ня можам ісьці насустрэч пажаданьням нашых зьлейшых ворагаў і павялічыць іх кадры тымі, хто ўжо знаходзіцца ў руках судовых органаў. Савецкая ўлада ня мае ніякіх падстаў быць асабліва літасьцівай да іх.

Я лічу, што ні рабочы, ні селянін ня толькі не пашкадуе аб гэтым абмежаваньні. а цалкам яго адобрыць.

Сяляне аб маніфэсьце.

Прышлося мне надоечы пабываць у Навасельскім с-с, Лошніцкім і Зачыцкім, дзе трапілася гаварыць з сялянамі аб маніфэсьце. Уражаньне ад гэтых гутарак вельмі прыемнае. Як быццам газэты і ня кожная хата атрымлівае, а маніфэст кожны дзядзька ведае.

Пытаю ў аднаго дзеда ў Лошніцкім сельсавеце;

— Ну, дзед, вы пра маніфэст чулі што небудзь, ці не?

— А як-жа, чуў,—выняўшы люльку з-зубоў адказаў дзед.

— Ну, а які ваш погляд, дзеду, на гэты маніфэст?

— А вось мой які погляд. Як я разумею, так і адкажу. Што зьменшылі падатак, дык гэта добра; што зьнімаюць нядоімкі з нас, бедных, гэта добра, што будуць праводзіць землябудаўніцтва за кошт дзяржавы, дык гэта добра; што будуць старым дапамагаць, дык гэта добра, бо мо' і я на старасьці атрымаю якую небудзь дапамогу; што школ больш будуць даваць, дык гэта добра, але што сьмяротную кару адмянілі на зладзеяў і хуліганаў, дык гэта ня добра, бо яны шэльмы жыцьця не даюць.

На гэтым у нас гутарка і скончылася. Колькі я ні даказваў дзеду, што караць сьмерцю зладзеяў нельга, а іх будзямо перавыхоўваць, дзед не згадзіўся са мной.

Наогул-жа, думка ў сялян склалася добрая наваколь маніфэсту.

Вайсковец.

Барысаўскі раён.

Маніфэст ураду СССР сьведчыць аб тым, што будаўніцтва нашай гаспадаркі і культуры стаіць на цьвёрдым грунце.

Падарунак, які даецца рабочым і сялянам у гэты час, зьяўляецца самым удалым пераходам мяжы з першага ў другое дзесяцігодзьдзе Кастрычніка.

Наш быт, узгадаваны на глебе Кастрычніка, узмацняецца. Гэты маніфэст, які зьяўляецца новай эрай у жыцьці рабочых і сялян, яшчэ больш паглыбіць карэньні новага быту і наблізіць нас да камунізму.

З. БЯДУЛЯ.

Абнародаваны на 10-м годзе Кастрычнікавае рэвалюцыі вышэйшым урадавым органам маніфэст у справе аздараўленьня працоўных мас мае вялікае значэньне.

Маніфэст, вынікаючы з 10 год савецкага будаўніцтва, якое дала Кастрычнікавая рэвалюцыя, у часьці прапаноў на далейшае будаўніцтва вызначае сабой сапраўдную меру аздараўленьня працоўных. Пераход ад 8-хгадзіннага рабочага дню да 7-хгадзіннага без зьмяншэньня зарплаты, пашырэньне кватэрнага будаўніцтва для патрэб рабочых, мерапрыёмствы на палепшаньні матар'яльнага становішча бядняцкага сялянства, дадатковае звальненьне на 10 проц. беднякоў ад гаспадарчых падаткаў, мерапрыёмствы па землеўпарадкаваньні беднякоў, пашырэньне школьнага будаўніцтва і г. д., —усё гэта тыя асноўныя сацыяльныя фактары ў справе аздараўленьня працы і быту рабочых і сялян, чаго ў мінулым працоўныя былі пазбаўлены. Праўдзівае аздараўленьне працоўных даў Кастрычнік, а здаровая рабоча-сялянская кляса здолее захаваць заваёвы Кастрычніка і адбудаваць сваю лепшую будучыну.

Д-р З. МАГІЛЕЎЧЫК.

А. Баліцкі.

Культурнае будаўніцтва БССР да дзесятай гадавіны Кастрычнікавай рэвалюцыі.*)

Асабліва вялікія дасягненьні БССР трэба адзначыць у справе разьвіцьця вышэйшай адукацыі. Як вядома, ва ўсіх беларускіх губэрнях царскай Расеі ня было ніводнай вышэйшай навучальнай установы. Савецкі ўрад БССР добра разумеў, што без падрыхтоўкі належнага кадру высокакваліфікаваных спэцыялістаў па розных галінах гаспадаркі і будаўніцтва ня можа быць разьвіцьця эканамічнага дабрабыту і культуры краіны. Адной з яго першых вялікіх задач у гэтым напрамку было адчыненьне ў Менску Беларускага Дзяржаўнага Унівэрсытэту. Зараз Унівэрсытэт мае тры факультэты: пэдагагічны, мэдыцынскі і факультэт права і гаспадаркі. Апроч таго, з вышэйшых навучальных устаноў у БССР у сучасны момант існуюць: Беларуская Дзяржаўная Сельска Гаспадарчая Акадэмія ў г. Горках, Аршанскай акругі, з факультэтамі—агранамічным, лясным, землеўпарадкаваньня і мэліарацыйным; Вэтэрынарны Інстытут у Віцебску і Камуністычны Унівэрсытэт у Менску. Вядома, што ўтрыманьне 4 вышэйшых навучальных устаноў для невялікай і эканамічна слабой Беларускай Рэспублікі вымагае вялікага напружаньня матар'яльных сродкаў, тым больш, што вузы БССР не атрымалі ад старога ладу ніякай спадчыны; але, бясспрэчна, гэтыя вялікія матар'яльныя затраты ў хуткім часе акупяцца. Ужо і зараз Унівэрсытэт і Акадэмія выпусьцілі больш 1000 кваліфікаваных спэцыялістаў: аграномаў, лесаводаў, пэдагогаў, юрыстаў, эканамістаў і дактароў, якія расьцярушыліся па краіне і працуюць над уздымам яе эканомікі і культуры. Кадр навуковых працаўнікоў, працуючых у Вузах БССР, апроч пэдагагічнай працы, вядзе і вялікую навукова-дасьледчую працу, усебакова вывучае краіну і ўносіць тэхнічнае палепшаньне ва ўсе галіны жыцьця і гаспадаркі краіны. Лік студэнтаў у вузах і рабфаках БССР дасягае 5540 чалавек, прычым каля 60 проц. з іх рабочыя, сяляне.

Апроч вузаў, навукова-дасьледчую працу вядуць і спэцыяльна арганізаваныя навуковыя ўстановы: Інстытут Беларускай Культуры і Інстытут Сельскай і Лясной Гаспадаркі імя Леніна. Навуковая друкаваная праца навуковых устаноў БССР робіцца вядомай ня толькі ў межах СССР, але і па-за межамі яе.

Вузы БССР арганізаваліся пасьля рэвалюцыі і разьвіваліся ў вельмі цяжкіх умовах гаспадарчага будаўніцтва, а таму ня маюць яшчэ належнага абсталяваньня і спэцыяльных будынкаў. Толькі ў 1927-28 навуч. годзе Урад БССР мяркуе распачаць пабудову спэцыяльных памяшканьняў для Беларускага Дзяржаўнага Унівэрсытэту. Закладка галоўнага корпусу Унівэрсытэцкага гарадка прыстасоўваецца да 10-ай гадавіны Кастрычнікавай рэвалюцыі. Гэта будзе найлепшым помнікам адзнакі Кастрычнікавай рэвалюцыі на Беларусі.

Нізкі культурны ўзровень беларускай вёскі прымусіў надаць галоўную ўвагу палітасьветнай працы і паставіць, галоўным чынам, пытаньні аб працы ў вёсцы. Галоўнымі палітасьветнымі ўстановамі ў вёсцы зьяўляюцца народны дом і хата-чытальня. У сярэднім, у кожным раёне маецца: адзін народны дом і 3 сеткавыя хаты чытальні. Ня гледзячы на шэраг няспрыяючых умоў, хаты-чытальні робяцца ўсё больш і больш папулярнымі сярод насельніцтва. Сяляне па сваёй уласнай ініцыятыве часта адчыняюць хаты-чытальні і чырвоныя куткі, а больш усяго дапамагаюць сялянскай ініцыятыве ў гэтым напрамку рабочыя шэфы. Так, нясеткавых, дагаворных і шэфскіх хат-чытальняў у 1926 годзе лічылася 308, стольki-ж, колькі і сеткавых; чырвоных куткоў—989. Можна з упэўненасьцю сказаць, што хата-чытальня паступова пачынае ўрастаць у быт сялянства.

Ліквідацыя няпісьменнасьці і малапісьменнасьці сярод дарослага насяленьня зьяўляецца такім самым актуальным пытаньнем, як і школьнае ўсеагульнае навучаньне. Вялікі процант няпісьменных сярод беларускага сялянства (больш, чым у іншых саюзных рэспубліках) і нхват матар'яльных сродкаў перашкаджаюць гэтай працы. Аднак, за апошнія тры гады прапушчана праз лікпункты і школы для малапісьменных больш 110.000 чалавек. Выданы спэцыяльныя лемантары для дарослых на беларускай, яўрэйскай і польскай мовах, што зробіць больш лёгкай працу па ліквідацыі няпісьменнасьці сярод дарослага насельніцтва гэтых нацыянальнасьцяў.

Цэнра беларускай вёскі ў значнай ступені зьяўляецца вынікам палітыкі царскага ўраду, які забараняў вучыць у школах дзяцей на іх роднай мове, забараняў выданьне беларускай літаратуры, прасьледваў тых настаўнікаў, якія спрабавалі ўводзіць у школах родную мову. Нацыянальных школ на Беларусі да рэвалюцыі, як вядома, ня было: усе школы працавалі на расейскай мове. Савецкая ўлада з самага пачатку свайго існаваньня на Беларусі надала вялікую ўвагу разьвіцьцю культуры ў нацыянальных формах сярод працоўных мас, каб даць магчымасьць усім нацыянальнасьцям рэспублікі атрымаць адукацыю і выхаваньне на сваёй роднай мове. Урад БССР выпрацаваў і зацьвердзіў плян пасьлядоўнага і сыстэматычнага пераводу школ на родную мову выкладаньня, у выніку выкананьня якога мы маем зараз значныя дасягненьні. Зараз кожная нацыянальнасьць мае свае працоўныя школы з выкладаньнем на роднай мове, прыблізна ў тэй прапорцыі, якая адпавядае колькасьці насельніцтва гэтай нацыянальнасьці ў рэспубліцы. У 1926-27 г. працоўныя школы па нацыянальнай адзнацы падзяліліся наступным парадкам (разам з нядаўна далучанай да БССР Гомельшчынай): беларускіх 4-годак 4190 ці 85,3 проц.; 7-годак 197 ці 66,6 проц.; яўрэйскіх 4-годак 147 ці 3,01 проц., 7-годак—63 ці 18,2 проц.; польскіх 4-годак—125 ці 2,6 проц., 7-годак—11 ці 3,8 проц.; расейскіх 4-годак—407 ці 84 проц., 7-годак—32 ці 11 проц.; іншых 4-годак—31 ці 0,7 проц., 7-годак—1 ці 0,4 проц.

Процант школ, якія праводзяць навучаньне на нацыянальных мовах, адпавядае колькасьці насельніцтва асобных нацыянальнасьцяў, за выключэньнем яўрэйскіх школ і часткова расейскіх (4-годка). Неадпаведнасьць у адносіне школ на яўрэйскай мове тлумачыцца, галоўным чынам, імкненьнем часткі дробна-буржуазнага яўрэйскага насельніцтва пасылаць сваіх дзяцей у беларускія і расейскія школы; неадпаведнасьць у адносінах расейскіх школ 4-годак тлумачыцца тым, што 4-годкі знаходзяцца пераважна ў сельскіх мясцовасьцях, дзе расейскае насельніцтва жыве асобнымі сем'ямі сярод мас беларускага насельніцтва. Расейскае насельніцтва, якое жыве ў гарадох, абслугоўваецца 7-мігадовай працоўнай школай на расейскай мове ў аднэй меры са ўсімі іншымі нацыянальнасьцямі. Незалежна ад мовы выкладаньня, ступень абслугоўваньня школамі сацыяльнага выхаваньня дзяцей розных нацыянальнасьцяў у 1925-26 г. была наступная: дзяцей ад 8 да 11 год, у процантных адносінах да дзяцей гэтага ўзросту адпаведнай нацыянальнасьці, навучалася беларусаў—63 проц., яўрэяў—72,8 проц., палякаў—90,7 проц., расейцаў—83 проц., іншых—64,4 проц.; дзяцей ад 12 да 15 год уключна, якія навучаюцца ў другім канцэнтры 7-годкі: беларусаў—3,3 проц., яўрэяў—20 проц., палякаў—8,4 проц., іншых—3,7 проц.

Беларусізацыя працоўных школ вялася паступова, пачынаючы з малодшых груп. У сучасны момант амаль ва ўсіх працоўных школах, якія абслугоўваюць дзяцей беларускай нацыянальнасьці на тэрыторыі, якая ўвайшла ў склад БССР у 1924 г. (апроч нядаўна далучанай Гомельшчыны), выкладаньне поўнасьцю пераведзена на беларускую мову ва ўсіх клясах. Апроч беларускіх школ, беларуская мова, як мова большасьці насельніцтва БССР, зьяўляецца ва ўсіх навучальных установах абавязковай, незалежна ад таго, на якой мове гэтыя навучальныя ўстановы працуюць.

Таксама і расейская мова, як мова саюзнага значэньня, выкладаецца ва ўсіх навучальных установах, як абавязковы прадмет.

Беларусізацыя прафэсыянальных і вышэйшых навучальных устаноў таксама праводзіцца паступова і сыстэматычна, але ў значна больш павольным тэмпе, чымся беларусізацыя працоўных школ, што залежыць ад рознага нацыянальнага складу вучняў прафэсыянальных школ і вузаў, малой падрыхтаванасьці выкладчыкаў да выкладаньня на беларускай мове. Толькі пэдагагічныя тэхнікумы амаль поўнасьцю перавялі выкладаньне на беларускую мову; сельска-гаспадарчыя тэхнікумы ў 1926-27 г. на 63 проц., іншыя тэхнікумы—на 12-38 проц., прафшколы—на 60 проц., рабфакі—на 69 проц., вузы ў сярэднім на 17,5 проц.

Праводзячы беларусізацыю, беларускі ўрад асаблівую ўвагу надае забясьпечаньню культурных патрэбаў працоўнага насяленьня нацыянальных меншасьцяў. Нацыянальныя школы за апошнія тры гады значна ўзрасьлі. Так, яўрэйскіх 4-хгадовых школ у 1924-25 г. было 87, у 1925-26—123, у 1926-27 г.—132; яўрэйскіх 7-гадовых школ у 1924-25 г. было 42, у 1925-26 г.—44, у 1926-27 г.—52. Лік школ з выкладаньнем на польскай мове таксама павялічваецца: 4-хгадовых польскіх школ у 1925-26 г. было 93, у 1926-27 г.—102; 7-мігадовых у 1925-26 г. было 5, у 1926-27 г.—9 (даныя без нядаўна далучанай Гомельшчыны). У 1926-27 г. у БССР было 18 чатырохгадовых працоўных школ і 1 сямігадовая, 7 літоўскіх і 3 нямецкія чатырохгадовыя школы. Адным словам, там, дзе ёсьць працоўнае насельніцтва тэй ці іншай нацыянальнасьці, адчыняецца і адпаведная колькасьць школ на роднай мове.

Робяцца адпаведныя захады дзеля задаволеньня і іншых культурных патрэб працоўнага насельніцтва нацыянальных меншасьцяў. Для падрыхтоўкі настаўнікаў для яўрэйскіх і польскіх школ існуюць яўрэйскія і польскія сэкцыі пры Беларускім Дзяржаўным Унівэрсытэце, тры яўрэйскія і адзін польскі пэдагагічныя тэхнікумы, якія поўнасьцю забясьпечаць працоўныя школы выкладаньнем на адпаведных мовах. Для падрыхтоўкі настаўнікаў для латыскіх школ Народны Камісарыят Асьветы пасылае за свой кошт рабочых і сялян латышоў вучыцца ў Ленінград, дзе маецца латыскі пэдагагічны тэхнікум; скончыўшы гэты тэхнікум, яны вернуцца назад і будуць працаваць у школах БССР. Перападрыхтоўка настаўнікаў, якія працуюць у школах нацыянальных меншасьцяў, вядзецца больш узмоцненым тэмпам, чымся настаўнікаў беларускіх школ, у зьвязку з тым, што першыя маюць большую кваліфікацыю ад другіх. Адчынен яўрэйскі дзяржаўны тэатр, арганізаваны яўрэйская, польская і латыская сэкцыі пры Інстытуце Беларускай Культуры для распрацоўкі навуковых праблем, зьвязаных з асаблівасьцямі гэтых нацыянальнасьцяў.

Прынцып прапарцыянальнага абслугоўваньня ўсіх нацыянальнасьцяў, насяляючых БССР, сыстэматычна праводзіцца і ў выдавецкай справе, у справе абслугоўваньня насельніцтва кніжкамі, газэтамі, часопісямі, а школ—падручнікамі. Выдавецкія пляны Дзяржаўнага Выдавецтва БССР складаюцца з выдзяленьнем у іх месца для кожнай нацыянальнасьці, згодна зацьверджаных процантных суадносін: для беларускай мовы 70 проц., яўрэйскай 15 проц., польскай 5 проц., расейскай 3 проц., латыскай і інш.—2 проц. З 17 газэт, якія выдаюцца зараз у БССР, 9 выходзяць на беларускай мове, 4 на расейскай, 2 на яўрэйскай і 2 на польскай.

Выданьне на нацыянальных мовах, пастаўленае досыць шырока, не магло не зрабіць самы спрыяючы ўплыў на прадукцыйнасьць мастацкай творчасьці маладых і старых беларускіх пісьменьнікаў. Старыя беларускія народныя паэты (Я. Колас, Я. Купала, Ц. Гартны) у апошнія гады абагацілі беларускую літаратуру новымі мастацкімі творамі, зьявіліся новыя маладыя таленты, утварыліся цэлыя вялікія арганізацыі («Маладняк», «Узвышша», «Юнгер Арбайтэр»). Цікава адзначыць, што ня толькі ў песьнях новых беларускіх паэтаў, але і ў творах старых мастакоў за апошнія гады ўсё часьцей і часьцей знаходзяць сабе адбітак новыя ідэі і імкненьні, рэвалюцыйны быт і будаўніцтва.

Гаворачы аб беларускай мастацкай творчасьці, нельга не спамянуць маладзы беларускі тэатр, які шпаркім крокам ідзе наперад; у БССР маюцца тры дзяржаўныя беларускія тэатры і адзін дзяржаўны яўрэйскі тэатр.

Гэткія, у галоўных рысах, нашы дасягненьні да 10 угодкаў Кастрычнікавай рэвалюцыі ў справе культурнага будаўніцтва. Шмат чаго зроблена, але яшчэ больш засталося зрабіць. Можна толькі адно з упэўненасьцю сказаць, што шлях для культурнага сацыялістычнага будаўніцтва выбран правільны і што на гэтым шляху зроблены ўжо досыць буйныя крокі.

(КАНЕЦ).

*) Гл. „С. Б.“ № 243.

Партыйнае жыцьцё

Зьнішчым недахопы—замацуем дасягненьні

Ануфроўская ячэйка КП(б)Б малая. Яна арганізавана ў сакавіку мінулага году. [illegible] Сельская ячэйка ў сваіх шарэгах налічвае 7 сяброў і 10 кандыдатаў.

Рост ячэйкі адбываўся за кошт сялянскага актыву і рабочых саўгасу. [illegible]

[illegible]

Высыпаліся адзначаныя [illegible]. Аўтарытэт ячэйкі сярод сялянства вялікі.

К.

Дзе-ж тут зажым?

(№ Чырвонаштандарны полк).

[illegible]

Вайсковец.

Няма культурнае працы.

(В. Саліба, Сывісацкі раён, Бабруйшчына).

Наша вёска налічвае 150 двароў. Маецца ячэйка КСМ і кандыдацкая група КПБ. [illegible]

М. К—ч.

Праца ячэйкі шкляного заводу

(Менск).

[illegible] пуць увагу на працу палітшкол, каб імі былі ахоплены ўсе партыйцы, на паглыбленьне прапрацоўкі пытаньняў апошніх выступленьняў апазіцыі і на пашырэньне культурна-масавай працы сярод рабочых.

З.

ПАРТХРОНІКА.

КАМСАМОЛЬСКІЯ СУБОТНІКІ.

У Ляхаўскім раёне.

Камсамольскі суботнік праходзіць дружна і актыўна з удзелам беспартыйных рабочых і моладзі.

Ячэйка хімфармзаводу, якая налічвае 20 чал., зарабіла каля 100 руб., а ячэйка скурзаводу дае 320 руб., ячэйка МЧШУ—100 руб., ячэйка ЦІТ—60 р. Камсамольцы БДУ да суботніку прыцягнулі 300 студэнтаў. Суботнік па раёне скончыцца на гэтым тыдні; усяго засталося 4 ячэйкі, дзе яшчэ не праведзены суботнікі.

У Акцябрскім раёне.

Камсамольскі суботнік праведзен ў 12 ячэйках. У гэтым раёне рабочыя выяўляюць яшчэ большую зацікаўленасьць да суботніка. Напрыклад, рабочыя абутковай фабрыкі адзінагалосна пастанавілі на карысьць суботніка прапрацаваць 4 гадзіны звыштэрмінова.

Ад лютага да Кастрычніка.

(Хроніка гістарычных падзей).

13—26 кастрычніка.

— На зьезьдзе саветаў Паўночнай вобласьці заслуханы даклады па пытаньнях: зямельным, аб 2-м зьезьдзе саветаў і арганізацыйным.

Па дакладзе Антонава аб зямельным пытаньні прынята адозва да сялянства, у якой зьезд, адзначаючы, што за 7 месяцаў рэвалюцыі сялянства нічога не дачакалася і зараз падымаецца для помсты і руйнаваньня, —заклікае сялянства ад шляху пагромаў памешчыцкіх сядзіб перайсьці да арганізаванай для плянавай барацьбы за пераход усіх зямель у веданьне зямельных камітэтаў.

На зьезьдзе пастаноўлена арганізаваць Паўночны абласны камітэт, які забясьпечыў-бы скліканьне ўсерасейскага зьезду саветаў і згуртаваў-бы вакол сябе ўсе саветы вобласьці. У склад комітэту абрана 17 чалавек—11 бальшавікоў і 6 левых с.-р.

— 85-ы пях. зап. полк вынес рэзалюцыю з патрабаваньнем „распачаць актыўныя дзеяньні для захопу ўлады пралетарыятам і беднейшым сялянствам“.—Агульныя сходы 6-га зап. сапёрнага бат-ну і Віленскага зямляцтва ў Петраградзе патрабуюць пераходу ўлады ў рукі саветаў.—У „Рабочем Пути“ апублікаваны рэзалюцыі пленарнага пасяджэньня вык. камітэтаў Уладзімірскіх губэрскіх--рабочага, салдацкага, гарнізоннага і павятовага саветаў, Жыздрынскага савету Р. і С. Д. і сходу рабочых фабрыкі Рабушынскага ў Вышнім Валачку з патрабаваньнем пераходу ўлады к саветам.—«Сац.-Дэм.» 21 падобную рэзалюцыю (саветаў, заводаў, вайсковых часьцей) і 10 прывітаньняў атрымаў ад рабочых арганізацый і вайсковых часьцей.

— У Кацярынбургу адчыніўся акруговы зьезд саветаў Уралу; прадстаўлена 56 саветаў з 294.000 чал. Са 120 дэлегатаў—86 бальшавікоў.

— У Маскве вышаў № 1 журналу „Интернационал Молодежи“.

— У „предпарламенте“ адбываліся далейшыя спрэчкі па пытаньні абароны краіны і эвакуацыі Петраграду. Прамоўцы выказваюцца за далейшае вядзеньне вайны пад лёзунгам абароны краіны. Па пытаньні аб эвакуацыі „предпарламент“ прыняў рашэньне, што час. урад павінен абараняць Петраград да апошняй магчымасьці і заставацца ў ім, пакуль сталіцы не пагражае непасрэдная ваенная небясьпека.

— Міністр юстыцыі Малянтовіч, па хадайніцтву сваякоў, зрабіў загад вызваліць з турмы пад заклад у 3000 руб. кіраўніка «Союза русского народа» Дубровіна і князя Андронікава. Хадайніцтва Ф. Раскольнікава аб вызваленьні арыштаванага па „справе 3—5 ліпеня“ Рошаля Малянтовічам адхілена.

Вёска сёньня.

Вырасьлі на 300 процантаў.

У нашым раёне ёсьць 3 касы ашчаднасьці. Вынік 2-хтыднёвіка даў павялічэньне на 451 укладчыка касы ашчаднасьці на суму 8872 руб.

Цікава адзначыць, што за час 2-х-тыднёвіка адна каса ашчаднасьці з 25 укладчыкамі вырасла да 225, другая з 114 да 231 і трэцяя з 41 да 174 укладчыкаў.

Укладчыкамі ў касу ўступілі, галоўным чынам, рабочыя і сяляне: да 2-хтыднёвіка па раёну былі толькі 3 ўкладчыкі—рабочыя.

Ня ўсе сяляне досыць знаёмы былі з парадкам захоўваньня ўкладаў. Некаторыя дзядзькі ўспаміналі ўклады, прапаўшыя ў часе рэвалюцыі, і выказвалі боязьнь за захаваньне ўкладаў у цяперашні час.

Але ў адказ на гэта самі дзядзькі гаварылі:

«Цяпер наша ўлада замацавалася, баяцца за ўклады ня прыходзіцца, а калі-б уздумалі капіталісты пайсьці на наш СССР, то не за ўклады трэба баяцца, калі ўся наша гаспадарка пад пагрозай. Трэба ўносіць уклады, іх дзяржава захавае і скарыстае на ўзмацненьне гаспадаркі і абароназдольнасьць нашае краіны».

Так казалі сяляне, і першыя ўносілі ўклады ў касу ашчаднасьці.

Акрамя новых укладаў ёсьць многа выпадкаў папаўненьня раней унесеных укладаў.

В. Хмялеўская.

Пятрыкоўскі р., Мазыршчына.

Выдатны гаспадар.

Якуб Савіцкі—адзін з выдатных гаспадароў м. Расасны. Вельмі часта сяляне дзівяцца, як гэта «ўсё плыве ў гаспадарку Якуба Савіцкага». Ёсьць таварышы Якубу па зямлі, але-ж у іх гаспадарцы цэлы год пуста. Надойдзе вясна,—Якуб Савіцкі есьць чысты, як шкло, хлеб, пшаніцу мае, тады, як другія давяцца аўсяным хлебам.

— Дык у чым-жа тут справа?—запытаў мяне адзін селянін, калі я пачаў яму гутарыць пра гаспадарку Якуба Савіцкага.

Якуб Савіцкі вельмі беражлівы і на вецер ня пусьціць ніводнай капейкі. У Якуба сёньня ўжо мяркуецца пра заўтрашні дзень. Савіцкі дастаткова ведае, чым яму адкармліваць парсюка, каб дарэмна не затрачваць сродкі, і трымаць жывёліну толькі для гною. Карова ў яго ня зьмесьціць у гной лішні кавалак сена. Яму добра вядома вага каровы і іншай жывёлы.

Як усім вядома, у гаду 52 тыдні і пакожным тыдні ёсьць сьвята,—калі не нядзеля, дык Юр'я, альбо яшчэ якая хвароба. У другіх лічыцца абавязкам кожнае сьвята пахмяліцца і таварыша пачаставаць. Якуб Савіцкі сам гэтага зельля ня прымае і агітуе, каб другія ня прымалі. Ён лепш гэтыя грошы страціць на паляпшэньне справы. За добрыя адносіны да сваёй гаспадаркі суседзі да Якуба назву прычапілі:

— Скупендзяй! Нялюд! Грошы беражэць... і г. д.

Якуба Савіцкага ня толькі цікавіць свая гаспадарка, ён цікавіцца і грамадзкай працай. Ён ганіць праўленьне каапэрацыі, калі ўцаміць які-небудзь непарадак. Ён не сароміцца выступіць на сходзе і ўказаць на непарадкі ў краме. Ён лічыць сваёй справай пераканаць праўленьне каапэрацыі, каб рабілі запас тым таварам, якія патрэбны на той ці іншы сэзон.

— Запас бяды ня чыніць, а калі сялян на зіму бяз солі пакінуць, дык яны вас па галоўцы не пагладзяць.

Праўленьне слухаецца.

А ці-ж мала сяляне дзівіліся, калі ўбачылі старыка Савіцкага выступаючага на сцэне разам з камсамольцамі ў ролі генэрала?

Цяпер Савіцкі імкнецца да калектыўнага жыцьця.

— На мой розум, дык я згодзен пайсьці ў камуну хоць зараз.

Вось кароценькая гісторыя выдатнага гаспадара. Ня кепска будзе, калі селькоры праз газэту абгавораць пытаньне пра лепшых гаспадароў вёскі.

Астап Суніца.

Расасна, Аршаншчына.

„Уважлівы“ страхагент.

Звычайна на сялянскіх сходах у нас актыўнасьць нязначная. Але-ж на апошнім сходзе сялян выявілася значная актыўнасьць. З 80 чалавек прысутных на сходзе выказалася добрая палавіна па пытаньню раздачы страхавых паведамленьняў.

Выказваліся без чаргі і не бяручы слова. Такая актыўнасьць была выклікана, ні больш ні менш, «уважлівымі» адносінамі узьдзенскага страхагента да сваіх абавязкаў.

Падам некалькі фактаў.

Гр-ну Малашэвічу М. даручаюцца тры паведамленьні, па якіх належыць заплаціць за 4 застрахаваных хаты, 3 хлявы, 3 гумны. Маючы гэта, ён з прыемнасьцю заплаціў-бы страхоўку, але-ж ён мае толькі 2 хаты, 2 хлявы і 1 гумно.

У мінулым годзе гр-н Лычкоўскі П. заплаціў страхоўку і ндоімку папярэдняга году поўнасьцю і своечасова, аб чым маецца і квіт, але-ж яму прыпісана недоімкі мінулага году 5 руб. 48 кап.

Гр-не пасёлку Гамарычная падалі заяву аб тым, каб застрахавалі іх будынкі, але-ж агент мабыць згубіў заяву пасялкоўцаў і апошнія баяцца пажару і просяць агента праз газэту «Савецкая Беларусь» прыехаць і застрахаваць будынкі.

Ды каб пералічыць усе факты з адной толькі вёскі, дык трэба сьпісаць цэлы сшытак.

А што робіцца ў іншых вёсках? Мабыць, тое-ж самае. Усе гэтыя факты сьведчаць аб «уважлівых» адносінах страхагента да выкананьня сваіх абавязкаў.

Гэбаль.

В. Старыя Маргі, Узьдзенскага р., Менск. акругі.

Агрыкультурная дапамога сялянству.

У апошнія часы асабліва вызначаецца імкненьне сялянства да паляпшэньня сваёй гаспадаркі. Павялічваецца пасеў ачышчаным і сартавым насеньнем. Пачэснае месца ў гаспадарцы пачынаюць займаць карняплоды, канюшына і лубін.

Савецкая гаспадарка Лапухі-Старыца ідзе насустрач гэтаму здароваму імкненьню сялянства: насеньне бясплатна ачышчаецца, сялянскае насеньне абменьваецца на сартавое (пуд за пуд); насеньне жыта прадавалася сялянам па 1 руб. 25 кап. за пуд, у той час, як «Хлебапрадукту» можна было прадаць даражэй.

У васеньнюю пасяўную кампанію прададзена сялянам 1.412 пудоў іванаўскага [і шацкага жыта на насеньне; абменена на сялянскае жыта—222 пуды. Ачышчана насеньня—550 пудоў.

Сяляне, якія ў прошлым годзе пасеялі насеньнем, узятым у саўгасе, атрымалі лепшы ўраджай, чым другія. Дзякуючы гэтаму, былі выпадкі, калі сяляне прыяжджалі за насеньнем за паўсотні вёрст.

І. Капылянскі.

Савгас Лапухі—Старыца, Грэскага р., Меншчына.

УСЕБЕЛАРУСКАЯ КРАЯЗНАЎЧАЯ НАРАДА.

САНІТАРНАЕ ДАСЬЛЕДВАНЬНЕ ВЁСКІ.

(Даклад Ів. Цьвікевіча).

Без санітарна-мэдычнага дасьледваньня вывучэньне насялённых пунктаў ня можа быць усебаковым і поўным. Мэдычная краязнаўчая праца павінна выявіць прычынную залежнасьць паміж санітарным станам вёскі і гораду і эканамічным станам і культурным узроўнем іх, а таксама выявіць санітарна-бытавы стан вёскі і фізычны стан яе насельнікаў. Краязнаўчая праца мясцовых мэдпрацаўнікоў павінна быць увязана з працаю краязнаўчых арганізацый на мясцох і ў цэнтры. Уцягваючы ў мэдычную краязнаўчую дзейнасьць мэд. і сан. працаўнікоў, краязнаўчая праца павінна праводзіцца па лініі культаддзелаў мэд. сан. працы і доктарскіх сэкцый, якія маюць сваіх прадстаўнікоў у кожнай мясцовай краязнаўчай арганізацыі і ўтвараюць свае мэдычна-санітарныя краязнаўчыя гурткі.

Па дакладу Цьвікевіча Нарада прыняла цэлы шэраг практычных мерапрыёмстваў.

КРАЯЗНАЎСТВА Ў ФІНШЧЫНЕ.

(Даклад М. І. Касьпяровіча).

Мінулае краязнаўства ў Фіншчыне вельмі багатае. Краязнаўчая дзейнасьць ажыцьцяўляецца акадэмічнымі ўстановамі, навуковымі таварыствамі і краязнаўчымі арганізацыямі раённага і акруговага маштабу. Апошнімі кіруе цэнтральная радзімазнаўчая камісія. Пачатковая школа грунтуе сваю працу на краязнаўчым прынцыпе і для настаўнікаў апублікавана мэтодыка выкладаньня краязнаўства. У сярэдніх школах працуюць гурткі радзімазнаўства. Экскурсійная камісія кіруе шматлічнымі экскурсіямі, якія, паміж, іншым зьбіраюць багатыя краязнаўчыя матар'ялы. Часопіс «Родны Край», які выходзіў на фінскай мове, часова прыпыніўся; «Родны Край» на швэдзкай мове выходзіць пад назваю «Шведзкі Край». Музэяў каля 45, з іх 24 уваходзяць ў саюз фінскіх музэяў. У музэях і бібліятэках ёсьць поўная бібліяграфія паасобных тэрыторый Фіншчыны і архівы на іх з выразак з газэт, фатаграфій і інш. матар'ялаў. З навуковых таварыстваў асабліва шырока вядзе працу фінскае літаратурнае таварыства ў справе фальклёрнай і слоўнікавай. Выходзіць апісаньне Фіншчыны па паасобных правінцыях. Газэты вельмі шмат аддаюць месца краязнаўчым матар'ялам, а часамі выпушчаюць спэцыяльныя нумары, прысьвечаныя асобным гарадом, вёскам і г. д. Асабліва шырокую працу вядзе студэнцтва, асьветныя таварыствы і саюзы моладзі. Нізавыя адміністрацыйныя адзінкі асыгноўваюць буйныя сумы на дасьледваньне сваіх тэрыторый.

Нарада даручыла прэзыдыуму ЦБК скарыстаць вынікі камандыроўкі ў справе ўжываньня мэтадолёгіі фінскага краязнаўства, рэгулярна інфармаваць беларускі краязнаўчы рух праз «Наш Край» аб замежным краязнаўстве і выдаць брашурку аб краязнаўстве ў Фіншчыне.

ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЭЙ ВА УЗАЕМААДНОСІНАХ З МЯСЦОВЫМІ МУЗЭЯМІ.

(Даклад В. Ю. Ластоўскага).

У мэтах сувязі Дзяржаўнага Музэю з мясцовымі краязнаўчымі арганізацыямі неабходна ўтварыць абменную камісію пры музэі, якая будзе ведаць прыёмам рэчаў агульнадзяржаўнага значэньня ад мясцовых музэяў, абменам музэйнымі экспанатамі паміж мясцовымі краязнаўчымі музэямі з аднаго боку і Дзяржаўным Музэем з другога, а таксама даваць кансультацыю ў музэйных справах.

Дзеля таго, што багатыя беларускія фонды музэйных рэчаў яшчэ ня выяўлены, трэба тэрмінова прыступіць да ўкладаньня карткавага каталёгу музэйных рэчаў, якія знаходзяцца ў Беларусі, а таксама тых музэйных рэчаў, якія адносяцца да Беларусі і яе культуры, але знаходзяцца ў замежных музэях. У мэтах падліку і каардынацыі музэйнай справы ў БССР трэба склікаць музэйную канфэрэнцыю і заснаваць інструктаваньне мясцовых музэяў асобнымі інструктарамі.

Нарада ўхваліла і зацьвердзіла высунутыя ў дакладзе прапазіцыі.

АБ ЭТНАГРАФІЧНАЙ ПРАЦЫ КРАЯЗНАЎЧЫХ АРГАНІЗАЦЫЙ.

(Даклад І. А. Сэрбава).

Фальклёрная праца, а таксама запісы народных абрадаў, жывой мовы, геаграфічнай номэнклятуры і інш. да сяго часу пастаўлена добра. Другія галіны этнаграфіі: быт народу, яго матар'яльная і духоўная культура ня маюць належнага месца ў працах краязнаўцаў. Яшчэ менш высьветлена ў нас народнае мастацтва. Пытаньні новага і старога быту павінны мець асаблівую ўвагу з боку краязнаўчых арганізацый.

Нарада даручыла этнаграфічнай камісіі Інбелкульту выпрацаваць падрабязную праграму этнаграфічных досьледаў і зьбіраньня этнаграфічных калекцый.

ВЫВУЧЭНЬНЕ АСАБЛІВАСЬЦЯЙ БЕЛАРУСКІХ ГАВОРАК.

(Даклад П. А. Бузука).

Досьледы асаблівасьцяў беларускіх гаворак, якія рабіліся да Кастрычнікавае рэвалюцыі, не адпавядаюць сучасным запатрабаваньням дасьледваньня асаблівасьцяў беларускіх гаворак. Зрабіць дакладнае дасьледваньне іх навуковымі спэцыялістымі ніякім чынам немагчыма. Гэта праца можа быць выканана толькі шырокімі коламі краязнаўцаў, якія стала жывуць у пэўных мясцовасьцях БССР. Неабходна, каб яны запоўнілі выданую Цэнтральным Бюро Краязнаўства праграму дасьледваньня асаблівасьцяў беларускіх гаворак. За лепшыя адказы на праграмы будуць выдавацца прэміі.

Нарада ўхваліла даручыць мясцовым арганізацыям якнайхутчэй скончыць працу па запаўненьню разасланых на месцы вышэйпамянёных праграм.

АРГАНІЗАЦЫЯ ФЭНАЛЁГІЧНАЕ СПРАВЫ Ў БССР.

(Даклад С. Жураўскага).

Пачатую ўжо ў БССР фэналёгічную справу неабходна наладзіць і павесьці па пэўнай сыстэме, для чаго трэба тэрыторыю БССР ахапіць сеткай фэналёгічных пунктаў, ня менш аднаго на раён, даручыўшы арганізацыю і нагляданьне за пунктамі нізавым краязнаўчым таварыствам. У аснову працы фэналёгічных пунктаў кладзецца праведзеньне нагляданьняў па мінімальнай праграме, прынятай фэналёгічнай камісіяй пры ЦБК. Зьбіраньне, абагульненьне і апрацоўка адбываюцца такім чынам: пункты паведамляюць акругі аб прыродных зьявах на першае і 15-е число кожнага месяцу, а акруговыя т-вы дасылаюць у ЦБК абагуленьне атрыманых вестак раз у месяц; ЦБК друкуе абагуленьні акруговых даных тры разы ў год у «Нашым Краі». Фэналёгічную працу неабходна ўвязаць з праграмнай працай па прыродазнаўству школ узвышанага тыпу.

Нарада даручыла ЦБК надрукаваць і разаслаць патрэбны лік блянкаў для нагляданьняў і абагуленьняў іх і прыступіць да арганізацыі сыстэматычнай фэналёгічнай дзейнасьці краязнаўчых арганізацый.

ТОДАР ГЛЫБОЦКІ.

Пра літаратурныя справы.

IV. На ідэалёгічным фронце.

Аб ідэалёгіі навейшай беларускай літаратуры ў нас у свой час вельмі многа спрачаліся, вельмі часта не ўяўляючы сабе, што гэта за зьвер такі. Блыталі і да гэтага часу блытаюць ідэалёгію і зьмест; ствараюць зусім новую клясыфікацыю мастацкіх твораў на ідэалёгічна вытрыманыя і ідэалёгічна нявытрыманыя. Многія даволі сталыя людзі з самым сур'ёзным выглядам лічылі, што калі паэта піша пра горад, знача ў яго ідэалёгія пралетарская—і ў шэраг пралетарскіх паэтаў пападаў Максім Багдановіч!..

У зьвязку з гэтым устанавіўся і ў нашых рэдакцыях нейкі нявпісаны кодэкс ідэалёгічнага bonton'а. Гэта зьвішча ня толькі наша, беларускае. У 1925 годзе, калі была прынята рэзалюцыя ЦК РКП аб палітыцы партыі ў пытаньнях мастацкай літаратуры, расейскі пісьменьнік Верасаеў пісаў: «Поэт приносит редактору задушевное, глубоко-оригинальное: *свое* стихотворение.—«Нужно, товарищ, писать на актуальные темы. Посмотрите, например, на героическую борьбу китайского пролетариата,—какая благодарная тема!»*»). У зьвязку з гэтым утвараліся кадры «пралаз і падхалімаў», якія пісалі на «благодарные темы» і якім Варонскі ня мала горкіх радкоў прысьвяціў у сваіх «Литературных записках». Пра такога Варонскі піша:

«Ходят такие выжиги в звании критиков, рецензентов, ходят они и в звании художника. Такой «художник» клянется и в стихах и в прозе священным именем коммунизма, хотя всем известно, что от коммунизма его только тошнит. Тиснув статейку, рассказик, стишок, он в минуты откровенности, промежду своих, сознается:

— Приняли и пропечатали, отпустил ни полфунта кремля—прошло».

Адны падыходзілі да пытаньняў ідэалёгіі груба-мэханічна, зводзячы іх да нейкіх тэзісаў па міжнароднаму становішчу, другія карысталіся такою пастаноўкаю пытаньня ў сваіх інтарэсах. І тым і другім шмат дасталася ў «Злых заметках» Бухарына. У нас на Беларусі гэтае зьявішча не праявілася, бязумоўна, у такіх рэзкіх формах. На вялікі жаль, найбольш праявілася гэта ў некаторых з нашых агульнапрызнаных «аўтарытэтнейшых» крытыкаў, якія, пішучы рэцэнзіі на творы тых ці іншых паэтаў, ці пісьменьнікаў, кіруюцца або асабістымі сымпатыямі, або службовым становішчам... Што-ж датычыцца ідэалёгічнага боку нашай сучаснай мастацкай літаратуры, дык на гэтым пытаньні ня раз скрыжоўваліся шпагі, шмат было праліта атраманту дзеля абаснаваньня ідэалёгіі пралетарскай і непралетарскай, вытрыманай і нявытрыманай таго ці іншага твору.

У канцы канцоў ідэалёгія прадстаўляе сабою суму тых псыхалёгічных працэсаў, якія пісьменьнік перадае ў форме мастацкіх вобразаў. Характар ідэалёгіі вызначаецца характарам вывадаў і падагуленьняў, якія робіць аўтар. Бязумоўна, ня можа быць і спрэчак аб тым, што пісьменьнік выкапвае ўсё гэта з самога сябе. Ідэалёгія паэта вызначаецца ідэалёгіяй тае сацыяльнае групы, з якою зьвязаны ён ці матар'яльна, ці псыхалёгічна. Мы добра ведаем, што такое мастацтва для мастацтва, чыстае мастацтва. Форма і якасьць усялякае прадукцыі, як вядома, вызначаецца спросам, і чалавек, які ў нашы дні падумаў бы наладзіць выраб лукаў і стрэл, рызыкаваў бы вылецець у трубу ў працягу некалькіх дзён. У мастацкай літаратуры ролю такога вызначаючага форму і якасьць фактара адыгрывае эстэтыка. Эстэтычныя погляды могуць супадаць пераважна ў людзей, займаючых прымерна аднолькавае месца ў грамадзе і ў вытворчасьці—а знача і ў эканамічных адносінах дасягаючых аднолькавага ўзроўню. І вось устанаўленьне эстэтычных прынцыпаў масавага чытача мастацкай літаратуры значна дапамагло-б высьсніць цэлы шэраг працэсаў, ідэалёгічных працэсаў, якія адбываюцца і ў творчасьці многіх нашых маладзейшых і старэйшых пісьменьнікаў. У РСФСР ужо практыкуецца, напрыклад, дасьледаваньне чытача бібліятэкі. І вось з гэтых дасьледаваньняў мы бачым, што найбольшаю папулярнасьцю сярод рабочага чытача карыстаюцца якраз тыя пісьменьнікі, якія найбольш здолелі ўлавіць элемэнты яго псыхалёгіі, аформіць гэтыя элемэнты ў сыстэму пэўнай ідэалёгіі. Сюды адносяцца Горкі, Лібедзінскі, Келерман («Туннель»), Гладкоў («Цемент») і г. д. Пра творы Есеніна адзываюцца так: «Одна порнография—надоело, всюду, куда ни глянь—одна порнография». Гэтыя два факты даюць нам схэматычны малюнак сымпатый рабочага чытача.

Як-жа стаіць справа ў нас?... Дасьледваньні над чытачом у нас не праводзяцца і таму мы мусім карыстацца расплыўчатымі лічбамі рэалізацыі тыражу кніг. Трэба зазначыць, што ў нас асноўнейшымі спажыўцамі беларускіх кніг (мы маем на ўвазе мастацкую літаратуру) зьяўляюцца вясковыя настаўнікі, актывісты-сяляне, камсамольцы—адным словам вясковы актыў. Гэта якраз той пласт нашай вёскі, які найбольш зросься з ідэяй нашай рэвалюцыі, які найбольш усваівае ідэі пралетарскае дыктатуры, а разам з гэтым успрыймае найбольш чула элемэнты пралетарскай ідэалёгіі. І вось мы маем факты: найбольш ходкімі кнігамі зьяўляюцца творы Чарота—сялянскага пісьменьніка, найменш ходкімі ў апошні час—творы Пушчы (таксама нібыта сялянскага пісьменьніка) і цэлай пляяды маладых лірыкаў. У чым тут справа? Усе яны—лірыкі, пераважна, усе пішуць на беларускай мове, уся розьніца паміж імі ў ступені мастацкасьці. Але вось лірык Дубоўка—піша высока мастацкія вершы (прынамсі так было), аднак яго кнігі ляжаць мёртвым грузам на базе. Апошняя кніжка яго была рэалізавана проста мэханічным спосабам: закупіла ўстанова каля 70 проц. тыражу і разаслала дармова.

На наш погляд, справа тут заключаецца ў першую чаргу ва ўнутраных асаблівасьцях лірыкі. Лірыка, як мова пачуцьця, найменш мае канкрэтных сувязяй з рэчаістасьцю і адкрывае ў сябе найшырэйшыя магчымасьці для самых рознастайных ідэалёгічных напластаваньняў. У кожным паэце вельмі многа індывідуальнага і нельга вымагаць ад яго, каб ён на ўсе паасобныя зьявы глядзеў вачыма сваёй клясы. Вельмі часта на яго робяць уплыў розныя праслоечныя ўплывы. Іх тым болей, чым слабей сувязь мастака з яго клясаю. Яскравую ілюстрацыяй гэтага палажэньня зьяўляецца зноў-жа творчасьць Дубоўкі. То шчыры пачуцьцёвы верш, насычаны пралетарскай ідэалёгіяй, поўны пафосу нашай эпохі, як «Сястрыца, сінявокая мая». То «Каліншчына»—няма сталёвасьці і арфазвоннасьці. Нельга параўнаць паміж сабою такія яго творы, як «Плач навальніцы» і «Наля». А наша літаратурная моладзь, якая толькі што аперылася і толькі-толькі пачынае ўздымацца ў прасторы паэзіі—як можа яна спрачацца нават з нязначнымі павевамі ў сфэры ідэалёгіі. У нас няма сталай, сур'ёзнай марксысцкай крытыкі, якая дапамагала-б гэтай моладзі і рукою настаўніка, а не адміністратара накіроўвала б яе на правільны шлях. Мы разумеем пад правільным шляхам адзіны правільны для беларускай мастацкай літаратуры—гэта шлях будаваньня літаратуры пралетарскай. У нас да гэтага часу не зьявіліся спрэчкі па гэтаму пытаньню. Адны кажуць, што пралетарская літаратура ўжо ёсьць у нас і ў ліку яе прадстаўнікоў называюць... Пушчу!.. Другія думаюць, што яе няма і ня будзе. Нарэшце, трэцяя думка, найбольш абгрунтаваная—гэта тая, што беларуская пралетарская літаратура будуецца і ўжо шмат дасягненьняў мае на шляху будаўніцтва. Так, будуецца беларуская пралетарская літаратура і толькі на шляху гэтага будаўніцтва яна афармляецца і як літаратура, удасканальваючы свае формы, пашыраючы жанры і г. д. Але шмат перашкод мусіць яна перамагчы ў сваім росьце. Ажывае савецкі мешчанін, новы «чумазы», як вызначае яго Варонскі. Яму таксама нечага хочацца і яму не да смаку ні «Босыя на вогнішчы», ні «Карчма», ні «Безназоўнае». Яму трэба і паласкатаць, трэба, каб і сьлязу пусьціць можна было, прачытаўшы што-небудзь, што так нагадуе яму яго спакойнае жыцьцё. Ён робіцца і актыўным, але толькі ў тых выпадках, калі гэта актыўнасьць вымагаецца для здавальненьня яго індывідуальных жаданьняў і імкненьняў, не заўсёды імпануючых інтарэсам калектыва. Есенішчына—то багамольная, то п'яная, то пакутная—вось выражэньне настрояў, мова «чумазага»!..

А ў нас бяз гэтага таксама не абышлося, ды і абыйсьціся не магло. І вось пачынаюцца ў нас узоры «пододеяльной» паэзіі:

> Цалуе асмугла-ласкавыя персі
> на шлюбна—бялёвай пасьцелі.
> Апошнім ня будзе... на быў як і першым...

Каб яшчэ гэтага шматкроп'я ў сярэдзіне ня было!.. А так «юны паэта» ня здолеў стрымаць горачы сваёй мяшчанскай душонкі, што ён «ня быў першым»...

Апрача «фізіолёгіі» мешчаніну патрэбна яшчэ і «псыхіка» ў выглядзе здавальненьня сваіх густаў—звычайна гітараю, ці грамафонам. Вось і «загітарыла» ў нас!.. Пашлі гітары «ледзяныя» і гітары цыганскія. Чуць ня ўсе маладыя паэты ўдарыліся ў лірыку, бяз усякага сумленьня аздабляючы яе словамі і фразамі з Есеніна. Прачытайце вершы Кляшторнага, Звонака, Пушчы, Дубоўкі, Дарожнага—імя ім легіён! Гэта сапраўдныя «есенинские вдовы». Яны выяўляюць свае пачуцьці—а пачуцьці гэтыя чамусьці вечна мокрыя ад сьлёз, ды ад нуды. Онегінская поза, есенінскія сьлёзы—і да ўсяго гэтага васемнаццаць-дзевятнаццаць гадоў за плячыма (непамерны груз!) і граніт навукі ў тэхнікуме, ці ўнівэрсытэце.

«Жыцьцё само па сабе, а мы самі па сабе»...

А што патрэбна нашаму «чумазаму»? Яго і ў стары час асабліва захапляў самы плаксівы з расейскіх паэтаў—Надсон. Там, дзе грамафон і гітара—там заўсёды асноваю хатняй бібліятэкі служылі «Сонник», «Домашний лечебник» і абавязкова блакітны з залатым і чорным цісьненьнем томік (спэцыяльнае выданьне!) Надсона.

На вялікі жаль, нашы маладыя паэты пашлі насустрач эстэтычным вымаганьням новага мешчаніна. Устаноўка на істэрычнасьць, поза, непамерная сьлёзатачывасьць—гэта характэрныя адзнакі цэлай гэнэрацыі маладых паэтаў і пісьменьнікаў. Гэта адзнакі ўнутранага заняпаду маладых паэтаў, якім патрэбна яшчэ добрая нянька і якія не адчуваюць ніякай апоры і ніякага кіраўніцтва. Мешчаніну не падабаецца напамінаньне аб рэвалюцыі, аб тым, у які час і ў якой краіне ён жыве. Мешчаніну патрэбна найменшая канкрэтнасьць у паэтычных вобразах, каб, расплываючыся ў іх, ён мог знайсьці адпачынак ад дыямэтральна процілеглага гэтай расплыўчатасьці жыцьця. І маладыя паэты ідуць яму на службу, растрачваюць сваю маладую энэргію на бязьзьместную бясформенную лірыку, заражаючыся зусім чужою ім ідэалёгіяй.

А крытыка наша, замест належнай ацэнкі і таварыскай парады, з частых агарошвае пачынаючых паэтаў здаравеннымі ўдарамі спляча, ня робячы розьніцы паміж упадачнікам заматоралым і пачынаючым паэтам, папаўшым на нядобрую сьцежку. Узяць хаця-б прыклад з зборнікам В. Маракова. Першы зборнік маладога паэты; нездаровыя матывы; надсонаўшчына, есенішчына—усё тут ёсьць. Але ці можна было адносіцца да гэтага, як да нечага аформленага? І вось, замест таго, каб чула падыйсьці да зборніка, каб таварыскаю сур'ёзнаю крытыкай дапамагчы маладому паэту выбрацца з нетраў, у якіх ён пачаў блудзіць, нашы «крытыкі» пакінуліся на хлапца з дружным крыкам, які зьбіў бы з толку ня толькі Маракова. Калі Бабарэка ў свой час накінуўся на Я. Купалу за «Безназоўнае», дык гэтым ён Купале нічога зрабіць ня мог. Купала прайшоў ужо значны творчы шлях, каб не паддацца на «скандал» і аднесьціся крытычна да «крытыкі». А Маракоў? А Маракова гэткі разбойны напад на першых-жа кроках яго творчасьці аглушыў і яшчэ далей загнаў у тыя-ж нетры, з якіх яго думалі выгнаць сваімі крыкамі «крытыкі». І ці выбераецца ён цяпер з іх?.. Літаратура—рэч далікатная і кіраваць ёю крыкам нельга. Патрэбны іншыя, больш тонкія і ўдасканаленыя мэтады.

Мы не баімся цяпер за лёс беларускай літаратуры. Наша гаспадарчае будаўніцтва ў канцы канцоў дасьць глебу для нармальнага росту пралетарскай літаратуры; у яго працэсе адпадуць і адсеюцца ўсе сучасныя выпадковыя хваравітыя настроі літаратурнага маладняка. Адсеюцца і многія паэты, якія ня здолеюць у свой час выкінуць з сябе тыя рэшткі мяшчанскай ідэалёгіі, якія папалі ў іх творчасьць, і адкінуць ад сваёй творчасьці тыя ўплывы, якія зараз яшчэ існуюць.

Жыцьцё адорывае вялікі шлях будаўніцтва для беларускай літаратуры і дае багацейшыя пэрспэктывы. Але пайсьці гэтым шляхам змогуць толькі дужыя, працаздольныя і сьмелыя. Млявым, «нищим духом» ня ўтрымацца на ім, бо іх скіне напор новых сіл.

Хто слабы—дзяржыся!

*) «Журналист», № 8-9 за 1925 г.

Пазыка індустрыялізацыі.

Роля хаты-чытальні ў распаўсюджаньні пазыкі.

Посьпех рэалізацыі пазыкі індустрыялізацыі сярод сялянства залежыць ад таго, наколькі выразна мы растлумачым кожнаму селяніну выгады, якія ён можа атрымаць, купіўшы пазыку.

Трэба прызнацца, што ўсё гэта дасягнута намі ў вельмі нязначнай ступені.

Прарабіць вялізарную агітацыйную працу, папулярызаваць пазыку, укараніць яе ў гушчу сялянства могуць тыя арганізацыі, якія працуюць сярод сялянства. Адной з такіх арганізацый зьяўляецца хата-чытальня.

Хата-чытальня—культурны цэнтр вёскі; яна яднае навакол сябе ўсё тое сьвядомае і жывое, што ёсьць сярод сялянства.

Хата-чытальня зьбірае ў сваіх сьценах усе тыя пытаньні, якія штодзень непакояць сялянства; яна заклікана даваць адказ на гэтыя пытаньні; адначасова яна заклікана таксама і ўзьнімаць тыя пытаньні, якія ставіць сялянству горад, якія ставіць сялянству рабочая кляса і рабоча-сялянскі ўрад.

Загадчык хаты-чытальні павінен растлумачыць кожнаму селяніну, што значыць пазыка, куды ідуць грошы ад пазыкі, на што яны выдаюцца.

Загадчык хаты-чытальні таксама павінен растлумачыць і тыя непасрэдныя выгады, якія можа атрымаць селянін ад набыцьця пазыкі.

Апроч таго, ён павінен растлумачыць, як можа селянін набыць аблігацыі пазыкі, як яе прадаць, атрымаць выйгрыш, проценты па купонах і г. д.

Загадчык хаты-чытальні абавязан сачыць за атрыманьнем і абвяшчэньнем (разьвескай на сьцяне) табліц выйгрышаў; ён павінен зьбіраць сялян для праверкі выйгрышаў.

Гэткая, у агульных рысах, праца, якую павінны праводзіць працаўнікі хат-чытальняў у справе рэалізацыі дзяржаўных пазык.

Сваю працу па ўкараненьні дзяржаўных пазык у вёску хата-чытальня павінна пачаць з пазыкі індустрыялізацыі, якая мае аграмаднае значэньне ў справе далейшага сацыялістычнага будаўніцтва ў нашай краіне.

А. Л.

ЧЫРВОНАЯ АРМІЯ НА ВАРЦЕ ІНДУСТРЫЯЛІЗАЦЫІ.

ЗА 2 ДНІ—2070 РУБ.

Пасьля сходу, на якім абгаварваўся маніфэст ураду СССР, вайскоўцы 6-га палка за 2 дні падпісаліся на пазыку індустрыялізацыі на 2070 рублёў.

Пастаўлена задача даць падпіскі на 4000 руб.

Ёсьць таварышы, якія падпісваюцца на месячны заработак.

ПАДПІСАЛІСЯ НА 900 РУБ.

Сазнаючы важнасьць і значэньне пазыкі індустрыялізацыі для справы ўзмацненьня сацыялістычнага будаўніцтва, работнікі штаба і палітаддзелу № Беларускай стралковай імя Фрунзэ дывізіі падпісаліся на пазыку ў суме 900 рублёў. Большасьць падпісалася на 50 рублёў. Вядзецца далейшая падпіска. Таварышы, якія падпісаліся, заклікаюць прыняць актыўны ўдзел у індустрыялізацыі савецкае бацькаўшчыны праз падпіску на пазыку ўсіх таварышоў часьцей дывізіі.

ЯК ІДЗЕ ПАДПІСКА НА ПАЗЫКУ Ў АКРУГАХ.

АСЬВЕТНІКІ РАЗУМЕЮЦЬ ЗНАЧЭНЬНЕ ПАЗЫКІ.

Калектыў працаўнікоў асьветы пры Кармянскай сямёхгадовай школе, Магілеўскай акругі, у складзе 12 асоб, падпісаўся на пазыку індустрыялізацыі на 300 руб. Нават тэхнічная працаўніца, якая атрымлівае 17 рублёў і мае трое малых дзяцей, падпісалася на 1/5 аблігацыі. Пытаньне аб праведзеньні падпіскі сярод асьветнікаў раёну апрацоўваецца ў мясцкоме працасьветы і будзе пастаноўлена на першым сходзе прафдэлегатаў і агульным сходзе.

ПАДПІСКА НА ПАЗЫКУ ІДЗЕ ПАСЬПЯХОВА.

(Слуцак).

Да 19-га кастрычніка паступіла падпіскі на пазыку індустрыялізацыі ў аддзяленьні банку на 5200 руб. і ў таварыстве ўзаемнага крэдыту—на 150 руб.

Найбольш інтэнсыўна праходзіць падпіска сярод вайскоўцаў, якія ўжо падпісаліся на 2550 рублёў. Апрача гэтага, зроблена заяўка пагранатрадам на 1200 руб.

Супрацоўнікі банку падпісаліся на палову месячнага акладу.

Супрацоўнікі РВК падпісаліся на 300 руб., а сельсаюзу—на 200 р.

Ёсьць выпадкі індывідуальнай падпіскі сялян на пазыку, што і сьведчыць аб тым, што і сялянства цікавіцца пазыкай. Так, селянін Дзямідовіч падпісаўся на 50 руб., Кухарэнка—на 25 руб. і Герасімовіч Васіль, які ідзе цяпер на вайсковую службу, на 5 руб.

— Супрацоўнікі Сьмілаўскага райвыканкому падпісаліся на пазыку індустрыялізацыі на 365 рублёў.

— Чарэйскі раён, Аршанск. акр., даў наступную падпіску на пазыку: раённая міліцыя—135 руб., спажывецкае т-ва—200 руб. і РВК—300 руб.

— Калектыў служачых Мазырскага акрсельсаюзу падпісаўся на пазыку індустрыялізацыі на 640 руб.

— У Чэрыкаве, Магіл. акр., падпіска на пазыку дала 650 руб.

1-я гарадзкая канфэрэнцыя хатніх гаспадынь.

Да 20-й гадавіны Кастрычніка—ніводнай напісьменнай жанчыны.—Будаваньне сацыялістычнай гаспадаркі магчыма толькі пры ўдзеле жанчын.

24 кастрычніка ў Беларускім Дзяржаўным Тэатры адчынілася першая Менская гарадзкая канфэрэнцыя жанчын-хатніх гаспадынь, членаў „ЖАКТ" і „ЖБКТ".

Аб дасягненьнях і недахватах у працы сярод жанчын да 10-цігодзьдзя Кастрычнікавае рэвалюцыі зрабіла даклад тав. Крэмэр—загадчыца жаночага аддзелу ЦК КП(б)Б.

Тав. Крэмэр дакладна спынілася на дасягненьнях у гаспадарчым і культурным будаўніцтве:

— У Менскай буйнай дзяржаўнай прамысловасьці ў сучасны момант працуе звыш 5000 чал. рабочых. Толькі за сёлетні год колькасьць рабочых у гэтай прамысловасьці ўзрасла на 500 чалавек. Гэта сьведчыць аб бурным гаспадарчым росьце.

Мы разьвіваем ня толькі прамысловасьць. Мы маем вялікія дасягненьні ў галіне гандлю, асьветы, аховы здароўя і інш.

Нас, жанчын, асабліва цікавіць ахова здароўя. На гэтым пытаньні варта дакладней спыніцца. Дзякуючы нашай працы, у гэтай галіне мы маем цэлы шэраг дасягненьняў. Да вайны на 1000 чалавек паміралa 24, а зараз—16 чал. Ёсьць дасягненьні ня толькі ў тым, што сьмяротнасьць зьменшана: мы маем шэраг дзіцячых ясьляў, пляцовак, кансультацый як для жанчын, так і для дзяцей. Да вайны гэтага зусім ня было. Гэта ўсё мы маем таму, што ўлада ў руках рабочае клясы.

Апошняя сэсія ЦВК СССР ухваліла маніфэст, які дае працоўным вялікія палёгкі: рабочы дзень будзе ўводзіцца 7-мігадзінны, падатак зьмяншаецца і г. д. Мы маем гэты маніфэст тады, калі ў буржуазных краінах уводзіцца 10-цігадзінны рабочы дзень, калі павялічаецца падатак на беднейшыя сялянскія гаспадаркі.

На жыльлёвае будаўніцтва па ўсяму СССР на 1927-28 г. асыгнавана 500 міліёнаў руб. Юбілейная сэсія ЦВК даасыгнавала на гэту справу яшчэ 50 міліёнаў рублёў.

Ленін сказаў: мы пабудуем сацыялістычную дзяржаву толькі тады, калі міліёны працоўных жанчын прымуць удзел у гэтым будаўніцтве.

Да гэтага мы павінны ўсімі сіламі імкнуцца, бо мы павінны рабіць так, як казаў Ленін (воплескі). Жанчына павінна ведаць палітыку, а для гэтага трэба, каб яна была пісьменная. Праца па ліквідацыі няпісьменнасьці сярод жанчын патрабуецца вялікая, бо ў нас ёсьць 67 проц. няпісьменных, але мы ставім сабе лёзунг:

— Да 20-цігодзьдзя кастрычніка—ніводнай няпісьменнай жанчыны.

Буржуазея ўсіх краёў ненавідзіць нас, ненавідзіць таму, што мы моцныя. Яна шукае прычыны, каб напасьць на нас і перашкодзіць нам будаваць сацыялізм. Але нашы задачы, нашу далейшую працу мы можам зьдзейсьніць спакойна, бо за намі міліёны працоўных усяго сьвету. Гэта ня пусты сказ. Тое, што працоўныя ўсяго сьвету з намі, мы бачым па тых дэлегацыях, якія штодня едуць да нас на сьвяткаваньне ўрачыстасьці Кастрычніка. Урэшце, добрым прыкладам зьяўляецца пралетарыят Нямеччыны, які праз сваю дэлегацыю прыслаў нам адрас, падпісаны 250000 нямецкіх рабочых. Гэта не адзін чалавек, а 250000.

Калі пралетарыят усяго сьвету сьвяткуе юбілей Кастрычніка, дык нашай жанчыне асабліва трэба гэта сьвята адзначыць. У часе сьвята—усе жанчыны на дэманстрацыю.

Канфэрэнцыя атрымала шмат прывітаньняў.

З свайго боку канфэрэнцыя паслала прывітальную тэлеграму ЦК КП(б)Б.

С. Азерскі.

Аб няяснасьці ў справе землякарыстаньня.

У № 240 газэты «Савецкая Беларусь» надрукован артыкул К. П. пад загалоўкам «Трэба ўнесьці яснасьць у справу землякарыстаньня».

Аўтар артыкулу, як кажуць, «ломіцца ў адчыненыя дзьверы», бо закранутае ім пытаньне зусім яснае.

Другі Ўсебеларускі Зьезд Саветаў у пастанове сваёй па аграрнаму пытаньню за 17 сьнежня 1920 г. даў права працоўнага землякарыстаньня тым грамадзянам, якія да гэтага часу асвоілі на рэвалюцыйным праве былую непрацоўную зямлю. Разам з тым, зьезд прызнаў, што ў далейшым запасны фонд павінен разьмяркоўвацца сярод насельніцтва зямельнымі органамі. Парадак разьмеркаваньня былой непрацоўнай зямлі вызначан быў у інструкцыі Народнага Камісарыяту Земляробства за 28 студзеня 1921 г. Дзеля гэтага асноўны закон аб працоўным землякарыстаньні, выданы 7 верасьня 1922 г., замацаваў зямлю за паасобнымі працоўнымі гаспадаркамі з дню выдачы ім дакумантаў.

У адпаведнасьці з пастановамі II Усебеларускага Зьезду Саветаў і асноўнага закону аб працоўным землякарыстаньні, Народны Камісарыят Земляробства ў абежніку сваім за 20 ліпеня 1926 г. № 5 вызначыў, што працоўнымі землямі належыць лічыць тыя, якія паступілі ў карыстаньне грамадзян на рэвалюцыйным праве ў згодзе з пастановамі зьездаў саветаў, гэта значыць, як растлумачыла Асобная Калегія Вышэйшага Кантролю, перад 17 сьнежня 1920 г., бо пасьля гэтага тэрміну ў БССР ня было аграрнай рэвалюцыі і былыя непрацоўныя землі разьмяркоўваліся сярод насельніцтва арганізаваным шляхам на падставе інструкцыі за 28 студзеня 1921 г. Дзеля гэтага-ж самавольна захопленыя пасьля 17-XII-1920 г. былыя непрацоўныя землі належыць лічыць запасным фондам, бо набывальная даўнасьць, як вядома, не распаўсюджваецца на нацыяналізаваныя землі.

Што-ж датычыцца прыведзенага ў артыкуле К. П. прыкладу, дык, калі грамадзяне з першых часоў рэвалюцыі карыстаюцца былой непрацоўнай зямлёю, дык яна на падставе ўсіх вышэй паказаных распараджэньняў, у тым ліку і тлумачэньня АКВК, павінна лічыцца працоўнай зямлёй. Адносіна райённае зямельнае камісіі на тлумачэньне АКВК няправільна ў такой-жа ступені, як і выступ К.П. аб няяснасьці пытаньня, якое для кожнага зямельнага працаўніка зьяўляецца зусім ясным.

Старшыня АКВК ЛАБАНОЎСКІ.

Перад юбілеем Кастрычніка.

Падрыхтоўка да Кастрычніка.

Менская Акруговая Камісія па арганізацыі і правядзеньні сьвяткаваньня 10-й гадавіны Кастрычнікавай рэвалюцыі даводзіць да ведама наступнае:

Па ўсіх пытаньнях, зьвязаных з дэманстрацыяй і маршрутам, зьвяртацца да т. Кроля (Акрміліцыя).

Па пытаньнях выкарыстаньня клюбаў неабходна зьвяртацца да т. Гальбрайха (ЦСПСБ).

Па пытаньнях кіно-тэатральных і мастацкага афармленьня сьвята—да т. Табайніка (ЦП Працмастацтва).

Па пытаньнях найменьня прадпрыёмстваў—да т. Гершона (АПА АК КП(б)Б).

На пытаньнях лёзунгаў—у АПА АК КП(б)Б.

Па пытаньнях аздабленьня гораду—да т. Кізялеера (Акр. Аддз. Кам. Гаспадаркі).

З заяўкамі на дакладчыкаў зьвяртацца ў АПА АК за тыдзень да дакладу; у іншым выпадку—дакладчык не гарантуецца.

Нашы падарункі Кастрычніку.

Працоўныя Магілеўшчыны ўпісалі ў кнігу гісторыі вялікай рэвалюцыі не адну слаўную старонку як на фронце барацьбы з буржуазеяй, так і на фронце мірнага будаўніцтва. Зараз, калі спаўняецца дзесяцігодзьдзе вялікага Кастрычніка, рабочыя і сяляне Магілеўшчыны падносяць сьвяту вялікай рэвалюцыі не адзін каштоўны падарунак.

Помнік Уладз. Ільлічу Леніну.

У Магілеве на гістарычным тэатральным пляцу будуецца помнік Уладзіміру Ільлічу Леніну. Фігура помніку—Ленін старшынёй Саўнаркому ў час, калі ён робіць прамову. Адчыненьне помніка адбудзецца 6-га лістапада.

Калёнія для бяспрытульных.

За горадам, сярод мора садоў, зеляніны і гародняў узводзяцца прыгожыя, вялікія будынкі Ўсебеларускай калёніі для бяспрытульных.

У будынках будуць зьмяшчацца—агульнае памяшканьне, тры майстэрні, кухня-харчоўня, школа-сямігодка і інш.

У дзень 10-цігодзьдзя вялікай рэвалюцыі 150 бяспрытульнікаў з падвалаў і прытонаў увойдуць у калёнію, каб стаць у будучым карыснымі грамадзянамі дзяржавы працоўных.

Сьвет у вёску.

У Чавусах, жыхары якіх да рэвалюцыі не маглі марыць і аб простых ліхтарох,—к дзесяцігодзьдзю адчыняецца электрычная станцыя.

Ужо закончана праводка правадоў у кватэры і ўстановы.

7 лістапада па дроту быстра пацячэ электрычная кроў, на вуліцах некалі забітага, бруднага мястэчка, засьвеціць яркая электрыка.

Там, дзе гаспадарыла графіня.

Сярод шырокіх палёў Быхаўшчыны ў цесным суседзтве з борамі, непраходнымі балотамі разьмясьціўся шкляны завод «Ільліч», былая ўласнасьць графіні Талстой.

Графіня заставіла рабочай клясе завод з гаршковымі печамі, а рабочая кляса к дзесяцігодзьдзю Кастрычніка будуе вялікую ванную печ, уводзіць у вытворчую сыстэму заводу моцную плынь рацыяналізацыі, будзе выкарыстоўваць для апалу заводу «чорнае золата»—торф.

Будуецца новая радыёстанцыя.

Распачата пабудова ў Магілеве к дзесяцігодзьдзю Кастрычніка новая моцнай радыё-станцыі.

У першы час станцыя будзе меці 4 рупары, якія будуць устаноўлены на пляцох гораду. Праз некаторы час станцыю можна будзе нагрузіць 20 рупарамі. Станцыя будзе абслугоўваць усе клюбы гораду.

М. Ланда.

На мясцох.

Віцебшчына.

Паказальны сельсавет.

Да 10-й гадавіны Кастрычніка Пылькінскі сельсавет канчаткова і поўнасьцю ліквідуе няпісьменнасьць сярод сялянства. У дні сьвяткаваньня, у сувязі з поўнай ліквідацыяй няпісьменнасьці, будзе наладжана ўрачыстае пасяджэньне, прысьвечанае гэтай перамозе.

Пераходзім на 2 зьмены.

Фанэрны завод працуе ўсяго 2 месяцы, але рабочыя паставілі перад сабой задачу да 10-годзьдзя Кастрычніка дабіцца пераходу на 2 зьмены. Зараз ідзе рамонт кватэр рабочых, адчыняецца чытальня і ленінскі куток.

Аршаншчына.

Зборнік успамінаў.

У Талачынскім раёне да сьвята падрыхтоўваецца зборнік, у якім будуць зьмешчаны ўспаміны аб часох барацьбы і перамогі працоўных. Апрача таго, у зборніку будзе зьмешчан літаратурны аддзел: вершы, апавяданьні і іншыя творы аб Талачыншчыне за 10 год рэвалюцыі.

Новы будынак.

Да дзён сьвята на заводзе „Чырвоны Кастрычнік" заканчваецца пабудова вялікага 2-хпавярховага будынку, у якім будзе зьмяшчацца магазын ЦРК.

Полаччына.

Нашы дасягненьні.

У Валынецкім раёне пры царскім ладзе было толькі 8 школ, а зараз іх звыш 40. З 1925 году шырока разгарнулася ліквідацыя няпісьменнасьці, і недалёка час, калі ў нашым раёне няпісьменных ня будзе. З б. панскай зямлі сяляне атрымалі больш 1000 дзес., шмат гаспадарак перайшло на шматпольле. Усе гэтыя дасягненьні—за 10 год савецкай улады.

Будзе арганізавана машыннае таварыства.

У в. Барсукі арганізуецца машыннае таварыства і вядзецца праца па пераводу ўсёй вёскі на шматпольле. Камсамольцы зьбіраюць грошы, каб да дзён сьвята паставіць у клюбе радыёпрыёмнік з гучнагаварыцелем.

Магілеўшчына.

Зямлю атрымала бедната.

Па Магілеўшчыне за гады савецкай улады малазямельным і безьзямельным перададзена 72.000 гэктараў зямлі. Усяго надзелена 2556 безьзямельных і 13755 малазямельных двароў, а разам, дзякуючы Кастрычнікавай рэвалюцыі, атрымалі зямлю 16311 сялянскіх гаспадарак.

Хроніка.

Барацьба з няпісьменнасьцю шырыцца.

(Менскі акр. зьезд т-ва).

23 і 24 кастрычніка адбыўся другі Менскі акр. зьезд т-ва «Прэч няпісьменнасьць». Са справаздачы аб працы акрсавету выявілася, што т-ва «П. Н.», арганізаваўшыся і пачаўшы сваю фактычную працу толькі з 1924 года, за апошні год значна вырасла і ўзмацнела: у 1926 годзе на 15-V было па акрузе 110 ячэек з 2008 сябрамі, а на 1-X—27 г. мы ўжо маем 156 ячэек з 3848 сябрамі.

На 1-X г. г. па Менску налічваецца 52 ячэйкі з 4057 сябрамі; з іх: пры жылкааперацыі («Жакты»)—8 ячэек, вучнёўскіх—8, на вытворчасьці—11, вайсковых—2, савецкіх 21 і на 2 на акраіне гораду. Як відаць, зусім мала ячэек вайсковых і пры жактах.

На лікпунктах т-ва «П. Н.» навучалася 2428 чал., з якіх выпушчана 1375 ч. Лікпунктаў па акрузе працавала 175.

Горш справа стаіць у новадалучаных раёнах Барысаўскай акругі. Арганізацыя там не аформлена. У самым Барысаве толькі нядаўна створана часовае бюро, ёсьць усяго адна ячэйка з 46 сябрамі.

Грашовае становішча спачатку было цяжкае і палепшылася яно толькі ў апошні год. За год акрсавет меў 4580 руб. выдаткаў. Грашовая дапамога раёнам была выдана ў суме 605 рублёў.

У далейшым т-ва мае на мэце ў кожным сельсавеце арганізаваць ячэйку, а побач з лікпунктамі арганізоўваць школы малапісьменных.

Т-ва прымае самы актыўны ўдзел у падрыхтоўцы да 10 гадавіны Кастрычніка, к якому дню прыўрочваецца адчыненьне лікпунктаў.

Вынікі конкурсу на лепшы камітэт сялянскай узаемадапамогі.

У конкурсе на лепшы камітэт сялянскай узаемадапамогі прымалі ўдзел 215 камітэтаў, што складае 13 проц. агульнага ліку ўсіх камітэтаў сялянскай узаемадапамогі па БССР. Конкурс ставіў мэтай: выявіць працаздольнасьць старшыні к-ту, членаў яго, рэвізійнай камісіі, сельскіх упаўнаважаных і інш.

У сярэднім кожны к-т, які прымаў удзел у конкурсе, мае ня менш 500 пуд. збожжа і 500 руб. грашыма. Усе гэтыя к-ты здавальняюча правялі вясеньнюю насяўную кампанію.

Да адмоўных бакоў трэба аднесьці адсутнасьць пляновасьці ў працы камітэтаў, непрацаздольнасьць старшынь, сяброў к-ту, рэвізійных камісій, слабая сувязь з кааперацыяй, адсутнасьць ініцыятывы па арганізацыі пракатных пунктаў, слабае зьбіраньне сяброўскіх узносаў, запазычанасьць.

Конкурс прадэманстраваў малюнак, як павінны і як не павінны працаваць камітэты сялянскай узаемадапамогі.

Па конкурсу лепшыя прэміі атрымалі наступныя к-ты:

1-ю прэмію—Каменскі, Менскай акругі, Шчыткаўскі, Бабруйскай акр., Зябенскі, Магілеўскай акр., і Тураўскі, Мазырскай акр.

2-ю прэмію—Астрашыцка-Гарадзецкі, Менскай акр., Азяранскі, Бабруйскай акр., Славенскі, Аршанскай акр., Баркавіцкі і Весялоўскі, Полацкай акр., Макаравіцкі, Мазырскай акр., і Халамерскі, Віцебскай акр.

3-ю прэмію—Калагоўскі, Астрашыцкі, Навасадзкі, Старасельскі, Карзаноўскі, Менскай акр., Клячанскі, Полацкай акр., Зборскі, Бабруйскай акр., Падсельскі і Губіншчанскі, Магілеўскай акр.

Чаму так дорага?

(Да ўвагі Бел. Дзярж. Выд-ва).

Шмат гаворыцца і прымаецца крокаў, каб даць танную кніжку чытачу, а асабліва вёсцы.

Ня так, відаць, ставіць пытаньне Бел. Дзярж. Выдавецтва адносна дачы хоць даступных па цане падручнікаў. Узяць адзін з самых патрэбных падручнікаў для 7-мёхгодак „Хэмія"—Сазонава і Вярхоўскага. Гэта кніжка выдана была ў 1923 годзе на расейскай мове і каштуе адзін рубель. Бел. Дзяржаўнае Выдавецтва ў гэтым годзе выдала гэты падручнік на беларускай мове (пераклаў Раманоўскі). Кніжка мае 110 старонак, невялікая і каштуе 2 р. 25 к.

Паўстае пытаньне: ці магчыма вучню рабочаму або селяніну яе купіць? І чаму так дорага каштуе? Ці-ж толькі таму, што перакладзена на беларускую мову?

Магчыма, нехта скажа, што прышлося выдаць дорага таму, што невялікі тыраж. Гэта, па мойму, нельга ставіць у прычыну, бо лепш было выдаць на якую тысячу большы тыраж па даступнай цане, і кніжка скарэй была-б раскуплена, а так іх ніхто ня будзе купляць, ці купіць кніжку на расейскай мове.

Цікава, што думае аб гэтым Бел. Дзярж. Выдавецтва?

Кручонак.

Трэба зірнуць і на Серабранку.

(Да ведама Эльводу).

Ёсьць у Менску раён Серабранка. Хоць шмат хто аб ім ведае, але надыходзячая 10-я гадавіна Кастрычніка на Серабранцы не заўважана.

У 1924 годзе на Серабранцы ставілі трансфарматарную будку. Палахліва глядзелі на гэта жыхары Серабранкі, а рабочыя на запытаньні адказвалі—электрычнасьць тут будзе, трамвай і інш. Правялі ад гэтай будкі ток высокага напружаньня ў казармы II-скай дывізіі і на гэтым скончылася.

Шмат каму сьнілася, што ён едзе ў трамваі на Серабранцы, што ваабапал вуліцы электрычныя ліхтары зьзяюць, але... гэта толькі сьнілася.

У сапраўднасьці на Серабранцы два дні хадзіў аўтобус, а зараз дарогу перакапалі (нешта рамантуюць), дык нават і балаголы ня езьдзяць.

А наконт ліхтароў, дык сон спраўдзіўся: паўгода таму назад слупы капалі і дрот вешалі; два тыдні назад—ліхтары на слупы вешалі, а чатыры дні назад—засьвяцілі лямкі ў ліхтарох. Але яны, лямкі гэтыя, відаць няўдала зроблены, бо гарэлі горш ад капеечнай сьвечкі. Так і не палілі іх усіх на другі дзень, а замест сямёх лямпак, запалілі адну дзеля рэзьніцы. Добра яна гарэла, але нядоўга. Пагасілі праз 2 дні і тую.

Ёсьць на Серабранцы і школа, нават сямігодка. Але і ёй не пашанцавала. Не ўвайшла яна ў плян электрыфікацыі. Чаму не ўвайшла—ня ведаю, хоць магчыма было ўвесьці, бо электрыфікуецца вёска Лошыца, а школа знаходзіцца вярсты на дзьве бліжэй к гораду, чым Лошыца.

Школа займаецца ў дзьве зьмены, і ўвечары вучні чытаюць амаль ня пры лучыне. Эльводу неабходна паставіць два-тры слупы і па дарозе ў Лошыцу завесьці сьвятло ў 29-ю школу.

Эльвод, адгукніся! Янка Серабранскі.

ДА АДЧЫНЕНЬНЯ ЎСЕБЕЛ. ЗЬЕЗДУ ПРАФСАЮЗАЎ.

Зьезд адчыніцца 27-га а 7-й гадзіне ўвечары ў Доме Культуры. Дзелавая работа адбудзецца ў клюбе савгандальслужачых.

На зьезд чакаюцца каля 400 дэлегатаў з пастаноўчым і 150—з дарадчым голасам.

Учора а 6-й гадзіне ўвечары адчынілася нарада прадстаўнікоў моладзі ў прафсаюзы—дэлегатаў зьезду.

На зьезд чакаецца прыезд з Масквы прадстаўніка ЎсеЦСПС.

Пасланы запрашэньні на зьезд суседнім саветам прафсаюзаў: Бранскаму, Смаленскаму і інш.

Рэд.-выдав. аддзел ЦСПСБ арганізуе на зьезьдзе выстаўку прафлітаратуры.

На першым пасяджэньні зьезду будзе заслуханы і палітдаклад т. Кнорына.

Учора Менская агульна-гарадзкая канфэрэнцыя рабочай моладзі абрала дэлегацыю ў складзе 15 чалавек для прывітаньня зьезду.

ПРЫСУД ПА СПРАВЕ ЧЫСЬЦЯКОВА, ШАСТАПАЛАВА І ФІШМАНА.

Менскі акруговы суд апраўдаў Чысьцякова, Шастапалава і Фішмана, якія абвінавачваліся ў праcьледваньні сьценкораў.

Суд кваліфікаваў прысуд адсутнасьцю складу злачынства.

РАЗГЛЯД СКАРГАЎ У НК РСІ.

З 1-га студзеня да 1-га кастрычніка г. г. ў бюро скаргаў НКРСІ паступіла 833 скаргі, з якіх: на бюракратызм і цяганіну—185, на парушэньне правоў працоўных—160, на зямельныя і лясныя органы—128, на дэфэкты дзяржапарату—42.

З паступіўшых скаргаў разгледжана 608, рэшта (225) знаходзяцца ў стадыі разгляду.

Найбольш скаргаў наступае ад сялян, галоўным чынам, на нізавы савецкі апарат.

600 ЭКСПАНАТАЎ НА ВЫСТАЎКУ.

На 2-ю Ўсебеларускую мастацкую выстаўку, якая адчыніцца 6 лістапада, ужо паступіла звыш 600 экспанатаў. Праз некалькі дзён адбудзецца выбар лепшых экспанатаў на выстаўку.

ДЗІЦЯЧЫЯ БІБЛІАТЭКІ ДЛЯ ШКОЛ.

Да 10-ай гадавіны Кастрычнікавай рэвалюцыі Наркамасьветы БССР рассылае лепшым школам дзіцячую літаратуру.

Усяго будзе разаслана 702 бібліатэкі, ці 15758 кніжак, на суму 5703 р. 75 к.

РЭАРГАНІЗАЦЫЯ БЕЛАРУСКАГА ЛАРКА.

Калегія НК РСІ заслухала паведамленьне Наркамгандлю аб рэарганізацыі Бел. Ларка. Калегія пастанавіла, каб праз кожныя 6 месяцаў рабілася зьмена служачых, апрача спэцыялістаў, у мэтах дапамогі беспрацоўным.

Школьнае будаўніцтва.

У Прапойскім раёне за 10 год рэвалюцыі пабудавана 8 двохкамплектных, 9 аднакамплектных і 1 чатырохкамплектная школа.

ФІЗКУЛЬТУРА.

Да сьвяткаваньня Кастрычнікавай рэвалюцыі.

Па ўсіх акругах Беларусі акруговыя саветы дзейна рыхтуюцца да сьвяткаваньня Кастрычнікавай рэвалюцыі. Распрацаваны спэцыяльныя праграмы сьвяткаваньня з агітацыйнымі вечарынкамі, выступленьнямі спэцыяльных груп фізкультурнікаў, дакладамі, карнаваламі і інш.

Акр. СФК даў усім раёнам адпаведныя інструкцыі.

Гэткім чынам, нават у самых глухіх кутках Беларусі, фізкультурнікі і, наогул, грамадзянства дакладна азнаёміцца з дасягненьнямі фізычнай культуры за 10 год рэвалюцыі.

Менскі акр. СФК выпрацаваў спэцыяльны плян дэманстрацыі фізкультурнікаў, у якой будзе прымаць удзел каля 500 чалавек.

Наладжаньне спортпляцоўкі чамусьці ня скончана.

У сувязі з дрэнным надвор'ем, праца па наладжаньні прафсаюзнай спортпляцоўкі „Прафінтэрн" спынена.

На вялікі жаль, работы не даведзены да канца (напр., дарожкі, разьдзявальня і душ), і на будучы год заняткі фізкультурных групаў ізноў будуць тармазіцца.

Рознае.

КОНКУРС НА ПРАЭКТ КРЭМАТОРЫЯ.

Пасьля Кастрычнікавых урачыстасьцяў у Ленінградзе будзе абвешчан конкурс на праэкт крэматорыя. На конкурс асыгнавана 5000 рублёў. Крэматоры будзе пабудован у Аляксандра-Неўскай лаўры, у мітрапалітавым садзе. Пабудова крэматорыя разам з абсталяваньнем мае быць закончана ў працягу двух будаўнічых сэзонаў.

КОЛЬКІ ЗДАБЫТА ЗОЛАТА ЗА ГОД.

За леташні год па ўсім сьвеце было здабыта 600000 кілёграмаў золата.

Палова гэтай колькасьці золата была здабыта ў Паўднёвай Афрыцы.

ПАДАРУНАК ЛІНДБЭРГУ.

Лётчыку Ліндбэргу, што першы пераляцеў з Амэрыкі ў Эўропу, амэрыканскія радыё-фірмы паднясьлі гучнагаварыцель, які ўяўляе сабой мадэль самалёта Ліндбэрга. Вібрыруючай часткай гучнагаварыцеля служаць крыльля.

КАШТОЎНЫЯ ЗАЛЕЖЫ.

Экспэдыцыя Ленінградзкага Інстытуту прыкладной мінэралёгіі і мэталюргіі выкрыла ў раёне ракі Вілюя (у Сібіры) багатыя залежы ісляндзкага шпату, з якога робяць розныя дарагія рэчы.

Гэтыя запасы такія вялікія, што іх можна будзе прадаваць нават заграніцу, тым больш, што запасы яго ў Ісляндыі за апошнія часы вышлі.

БІБЛІАГРАФІЯ.

Доўгія шуканьні ў кароткі час.

Сацыялістычны рух на Беларусі ў праклямацыях 1905 г. Сабраў і скампанаваў правадзейны член Інбелкульту М. Мялешка. Прадмова З. Жылуновіча, уступы І. Віткоўскага. Стар. 252+4 стар. заўважаных памылак. Тыраж—1.000 экз. In folio 8°. Выданьне Інстытуту Беларускае Культуры. Менск—1927 г. Цана не азначана.

Гісторыя Першай Расейскай рэвалюцыі 1905 г. на Беларусі амаль што да гэтых часоў была пустой старонкай у беларускай гістарычнай навуцы. Толькі з 1925 г.,—у сувязі з 20-цігодзьдзем рэвалюцыі гэтая старонка пачала запаўняцца новымі выданьнямі, артыкуламі, монографіямі. Так, у 1925—1926 г. г. Гістпартам ЦК КПБ быў выдадзены зборнік архіўных дакумантаў «1905 г. на Беларусі» (пад рэдакцыяй С. Агурскага, Б. Аршанскага і Іл. Барашкі), „1905 г. на Беларусі" зборнік артыкулаў і ўспамінаў (пад рэд. М. Шульмана), у 1925 г. у «Полымі» выдрукаваны артыкул т. З. Жылуновіча „Рабочы рух у Беларусі ў 1905 г. і яго разьвіцьцё з 1890 г.", артыкул М. Мялешкі „Сялянскі рух на Віцебшчыне ў 1905 г.", газэта «Савецкая Беларусь» выдрукавала «хроніку рэвалюцыйных падзей 1905 г. на Беларусі», часопісь „Маладняк" зьмясьціла шэраг артыкулаў дасьледчага характару і інш. У гэтым годзе, у „Запісках Беларускага Дзярж. Унівэрсытэту" зьявілася монографія праф. „Ул. Ів. Пічэты.

Да ліку азначанай вышэй літаратуры на гісторыі рэвалюцыі 1905 г. адносіцца і выдадзеная гэтымі днямі, сэкцыяй па вывучэньні рэвалюцыйнага руху ў Беларусі Інбелкульту, рэцэнзуемая намі кніга „Сацыялістычны рух на Беларусі ў праклямацыях 1905 г.", якая выйсьцем сваім папаўняе літаратуру аб рэвалюцыі 1905 г. на Беларусі.

Зборнік «Сацыялістычны рух на Беларусі ў праклямацыях 1905 г.» зьмяшчае ў сабе 114 праклямацый, выдадзеных рознымі партыйнымі групоўкамі на Беларусі ў 1905 г., галоўным чынам на тэрыторыі был. Менскай і Віцебскай губэрань.

Галоўнай прычынай, як і піша сама рэдакцыя, выданьня зборніку зьявілася „патрэба адзначыць 20-цігодзьдзе рэвалюцыі 1905 г.". Але «тэхнічныя і матэр'яльныя перашкоды не далі магчымасьці выдаць зборнік тэрмінова».

Вось таму, мы бачым выйсьце яго ў сьвет на... два гады пазьней 20-цігодняга юбілею.

Аднак, зазначае рэдакцыя, „прызнаючы за гэткімі выданьнямі асаблівую вартасьць і каштоўнасьць для вывучэньня па іх гісторыі рэвалюцыйнага руху ў Беларусі зборнік выдаецца, хоць і пазьней прызначанага тэрміну".

Як і трэба было чакаць, такая з дазваленьня сказаць, „юбілейная сьпешка" (як гэта ў нас заўсёды здараецца) адбілася на выданьні. Мы маем у зборніку ўсяго 114 праклямацый. Гэтага, бязумоўна, мала. Агітацыйна-пропогандысцкая дзейнасьць розных партыйных груповак на Беларусі, што адбіта была ў праклямацыях, у 1905 г. была непараўнальна большай. У зборніку скампанаваны толькі тыя матэр'ялы, што трапілі самі „пад першую руку" укладчыка. Так, пераважная большасьць праклямацый скарыстана ўсяго з 12 спраў фонду канцэлярыі віцебскага губарнатара, меншая частка са збораў Гістпарту ЦК КП(б)Б, і праклямацыі Бел. Сац. Грамады і Соц. партыі Белай Русі—са збораў праф. Б. Эпімах-Шыпілы. І хоць у ўступе „Ад рэдакцыі" і зазначаецца, што «былі зроблены захады вышукаць праклямацыі ў архівах і бібліатэках і выкарыстаць зборы праклямацый, якія знаходзяцца ў прыватных асоб, аднак, якія мелі вынікі ўсе гэтыя захады—невядома. А таму, піша рэдакцыя, „дзеля адсутнасьці на Беларусі (падкрэсьлена намі) шмат якіх архіваў і дзеля немагчымасьці за кароткі час (падкрэсьлена намі) выкарыстаць для гэтай мэты матэр'ялы архіваў і Гістпартаў Ленінграду і Масквы, рэдакцыя змушана была застанавіцца толькі на 114 праклямацыях, якія былі ў яе" (падкрэсьлена намі). Вось гэтая „змушанасьць"—і адбілася на якасьці выданьня. На што было сьпяшацца выдаваць першыя трапіўшыя ў рукі рэдакцыі матэр'ялы, калі ўсё роўна 20-цігодзьдзе рэволюцыі 1905 г. прышлося адзначаць на 2 гады пазьней...

Тыя незьлічаныя багацьці матэр'ялу, што захоўваюцца ў архіўных фондах дэпартаманту паліцыі ў Ленінградзе засталіся ляжаць, як і да гэтых часоў ляжалі, а тыя матэр'ялы, што ляжаць пад рукою дасьледчыка, у Менску, выдаюцца пры тыражы ў 1000 экз., на два гады пазьней юбілею...

Гэтая „змушанасьць", на што скардзіцца рэдакцыя, прывяла да таго, што выдрукаваны праклямацыі Меншчыны і Віцебшчыны, а Магілеўшчына, Гарадзеншчына, Віленшчына чакаюць новага юбілею... Гэтая „змушанасьць" прывяла да таго, што багата праклямацый выдрукавана «без поўнай даты». Інакш кажучы, праклямацыі, гэтак выдрукаваныя, страцілі поўную частку іх навуковай вартасьці. Дасьледчыку самому прыйдзецца капацца у архівах, каб вызначыць урэшце такі гэтую поўную дату, без якой проклямацыя становіцца не навуковай крыніцай тае альбо іншае падзеі, а ўсяго толькі рэволюцыйным літаратурным помнікам.

Зазначаем, што некаторыя праклямацыі, з тых, што ўвайшлі ў зборнік, выдрукаваны, і ня так даўно, у 1926 г. у зборніку архіўных дакумантаў „1905 г. на Беларусі" (№№ 8,11), што прымушае нас разважаць аб тым, якім прынцыпам кіравалася рэдакцыя ў выдрукаваньні праклямацый. Чаму-б тады ня ўключыць і рэштку праклямацый, што выдрукавана, напр., у Турука („Белорусское движение"), у зборніку пад рэд. Шульмана «1905 г. на Беларусі» і нават з таго-ж самага зборніку архіўных дакумантаў і інш. выданьняў.

Вось чаму нам становяцца незразумелымі словы ў прадмове да зборніку. „Ня гледзячы на доўгія шуканьні ў архівах і бібліатэках, удалося т. М. Мялешку сабраць усяго 114 праклямацый і лістовак... З матэр'ялу відаць (12 спраў віцебскага губарнатара, зборы Гістпарта і Б. Эпімах-Шыпілы), што і шукаць доўга ня прыходзілася...

На грунце такіх „доўгіх шуканьняў за кароткі час", у прадмове робіцца вывад аб „безнадзейнасьці адшукаць вялікі лік праклямацый". Бязумоўна, гэткі вывад рабіць рана, не прагледзіўшы фонды дэпартаманту паліцыі, куды мясцовая жандармэрыя і паліцыя, бязумоўна, накіроўвала гэткі „крамольны" матэр'ял.

З тэхнічна-археаграфічнага боку зборнік выдадзены, мусім сказаць, узорна, кожная праклямацыя мае свой пашпарт (Zegendum), дададзены геаграфічны, прадметны і ўласных імён паказчыкі.

Праклямацыі поўных партыйных груповак маюць да сябе ўводзіны, зробленыя т. І. Віткоўскім, у якіх даюцца весткі аб тэй ці іншай партыі, а таксама крытычны аналіз кожнай праклямацыі, што зьяўляецца вельмі цікавай спробай даць кожнай праклямацыі ацэнку.

Урэшце прыходзіцца адзначаць прыкрае зьявішча,—гэта страшэнна нядбалая карэктура зборніку. 200 (акурат 200) друкарскіх памылак, што займаюць 4 старонкі,—гэта як ні кажыце, а на 250 старонак тэксту—занадта дужа.

Іл. Барашка.

Ліст у рэдакцыю.

Паважаны тав. рэдактар.

Прашу зьмясьціць у Вашай газэце наступнае:

Месяцы два таму назад я даў быў згоду на друкаваньне ў газэце „Рабочий" у скарочаным выглядзе майго раману „Сьцежкі-дарожкі". З першых жа дзён друкаваньня я зьвярнуў увагу рэдакцыі на некаторыя недахваты ў якасьці перакладу і рэдакцыя з гэтым згадзілася. Пасьля таго мне давялося паехаць на паўтара месяцы ў Заходнюю Эўропу, і я ня меў магчымасьці сачыць за далейшым перакладам. Прачытаўшы цяпер зьмешчаныя за гэты час часткі раману, я ўбачыў, што як скарачэньне, так і пераклад зроблены страшэнна нядбала і няўмела, у выніку чаго раман страціў свой сапраўдны выгляд. Гэтае калечаньне майго твору асабліва разгарнулася ў апошніх нумарох „Рабочего", дзе спосабам мэханічнага выкіданьня шмат якіх псыхалёгічна-неабходных матываў і няўдалага тлумачэньня беларускіх тэрмінаў дасягнута такая дзікая бязсэнсіца, якой не можа дапусьціць ніводзін сьвядомы і граматны чалавек. Я лічу, што падобныя апэрацыі аб'ектыўна накіраваны да кампрамэтацыі мяне, як беларускага пісьменьніка, у колах расейскіх чытачоў і рашуча супроць іх пратэстую.

З таварыскім прывітаньнем

Міхась ЗАРЭЦКІ.

Апавяшчэньне.

— Сёньня, 27-X, а 6-й гадзіне вечара ў Доме Асьветы (Камуністычная, 19) склікаецца агульна-гарадзкая нарада Мопр'актыву з павесткай дню:

1) Дзесяцігодзьдзе Кастрычніка, 5-цігодзьдзе Мопр'у і вынікі пленуму ЦК (дакладчык т. Калмык).

2) Аб перавыбарах бюро ячэек і рэв. камісій (т. Мірэцкі).

3) Вопыт прыёму грошай касамі ашчаднасьці і мэтазгоднасьць яго.

З прычыны важнасьці пытаньняў прэзыдыум акружкому просіць зьявіцца на нараду актыву ўвесь наличны склад бюро ячэек, рэв. камісій, актывістаў Мопр'у, якія знаходзяцца ў апошніх.

Просьба зьявіцца без спазьненьня.

Адказны рэдактар М. КУДЗЕЛЬКА

—) ЧАРГОВЫ ПЛЕНУМ (—
ЦЭНТРАЛЬНАГА САВЕТУ ПРАФСАЮЗАЎ БЕЛАРУСІ
АДЧЫНЯЕЦЦА
сёньня, 27-га кастрычніка, а 12-й гадзіне дня
ў клюбе „САВГАНДАЛЬСЛУЖАЧЫХ"

КІНО.

КІНО-ТЭАТР «КУЛЬТУРА»	З 25 кастрычніка—каласальны баявік „С. В. Д." („Союз Великого Дела")
КІНО „ЧЫРВОНАЯ ЗОРКА".	Толькі 3 дні: аўторак 25, серада 26 і чацьвер 27 кастрычніка — 2-я АПОШНЯЯ СЭРЫЯ — грандыёзнай пастаноўкі „СМАРАГДА НАБУРЭН". Драма ў 8-х частках. У гал. ролі—ЭЛЬЛЕН РЫХТЭР.
КІНО «ПРАЛЕТАРЫ».	З аўторка, 25 кастрычніка, „МІКОЛА ДЖЭРА". Драма ў 7-х частках. У гл. ролі—артыст А. БУЧМА.
КІНО „ІНТЭРНАЦЫЯНАЛ".	Апошняя навінка дзяржкіно Грузіі „КНЯЖНА МЭРЫ" Драма ў 8-х частках.

Галоўлітбел 28464
1-я Дзяржаўная друкарня.